

Frá Brussel til Breiðdalshrepps

Hvað er á döfinni hjá EFTA og ESB?
Upplýsingar fyrir sveitarfélög

Fyrri hluti 2011 - Brusselskrifstofa Sambands íslenskra sveitarfélaga

Frá Brussel til Breiðdalshrepps

© Samband íslenskra sveitarfélaga 2011/11

Borgartúni 30

Pósthólf 8100

128 Reykjavík

Texti og umbrot: Guðrún Dögg Guðmundsdóttir ofl.

Útgefið í september 2011

1. Inngangur	4
Yfirlit yfir helstu viðburði.....	4
2. Stefnumótun og stofnanauppbygging ESB.....	5
Lissabon-sáttmálinn og stofnanauppbygging	5
Evrópa2020-áætlunin.....	5
„Snjallréttur“ – tillögur um umbætur í lagasetningu ESB	7
3. Innri markaðurinn og samkeppnismál.....	8
Endurskoðun og uppbygging innri markaðarins	8
Endurskoðun regluverks um opinber innkaup.....	9
Rafræn innkaup.....	10
Leiðarvísir um félagsleg sjónarmið í opinberum innkaupum.....	11
Sérleyfissamningar	11
Þjónusta í almannapágu.....	12
Endurskoðun reglna um ríkisaðstoð	12
Leiðarvísir um túlkun á reglum um ríkisaðstoð og opinber innkaup	13
Gæðakerfi (e. quality framework) fyrir félagslega þjónustu.....	13
Endurskoðun reglna ESB um virðisaukaskatt.....	13
4. Umhverfis-, loftslags-, orkumál og samgöngur	14
Flaggskip um bætta nýtingu auðlinda	14
Orkustefna ESB.....	14
Áætlun um orkunýtni	15
Upplýsingatækni í þágu orkusparnaðar	15
Áætlun um skynsamlegri orkunýtingu og aukna notkun endurnýjanlegra orkugjafa.....	15
Sáttmáli sveitarfélaga um sjálfbæra orku (e. Covenant of Mayors)	16
Stuðningur orkufyrirtækja, landshlutasamtaka, samtaka sveitarfélaga og héraða	16
Bæklingur um fjármögnun verkefna sveitarfélaga á sviði endurnýjanlegrar orku	17
Ný tilskipun um bætta nýtingu vatns á döfinni	17
Samráð um endurskoðun löggjafar um loftgæði	17
Úrgangsmál á döfinni hjá ESB.....	17
Innleiðing rammatilskipunar um meðhöndlun úrgangs.....	17
Endurskoðun tilskipunar um rafrænan úrgang	18
Meðhöndlun lífræns úrgangs í framtíðinni	19

Snjallborgir og samfélög (e. Smart Cities and Communities)	19
Ný samgönguáætlun ESB	20
5. Félags-, kjara- og starfsmannamál	20
Samráð við aðila vinnumarkaðarins (e. social dialogue).....	20
Ný jafnréttisáætlun 2010-2015	21
Vinnutímatilskipunin endurskoðuð	21
Viðhorf aðila vinnumarkaðarins	22
Sjónarmið framkvæmdastjórnar ESB	22
Aðilar vinnumarkaðarins hefja samningaviðræður um endurskoðaða vinnutímatilskipun.....	23
Aðgerðir til að draga úr einelti og ofbeldi á vinnustað	23
Lífeyrismál	24
Evrópuár virkni aldraðra og samstöðu kynslóðanna 2012.....	24
Áætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2020.....	24
6. Upplýsingatæknimál	25
Aðgerðaáætlun um rafræna stjórnsýslu	25
7. Byggðastefna ESB.....	25
Endurskoðun samheldnistefnu ESB	25
Áhersla á raunverulegan árangur umfram aðferðir	26
Nýmæli í stefnumótandi áætlanagerð (e. Strategic Programming).....	26
Fjármögnun samheldnistefnunnar	27
Endurskoðun sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB.....	28
8. Orðskýringar og skammstafanir	29
9. Gagnlegir tenglar	32

1. INNGANGUR

Í þessu riti er að finna yfirlit yfir helstu mál á döfinni hjá ESB á fyrri hluta ársins 2011 er snerta sveitarfélög. Upplýsingarnar hafa verið teknar saman af Brussel-skrifstofu Sambands íslenskra sveitarfélaga, í samráði við sérfræðinga sambandsins og samstarfsaðila í Brussel. Aftast eru skýringar á hlutverkum Evrópustofnana, sem minnst er á, skammstöfunum og sértækum heitum sem notuð eru yfir Evrópumál, svo og gagnlegir tenglar. Í rafrænni útgáfu skjalsins er einnig að finna fjölda tengla á skjöl og heimasíður þar sem nálgast má nánari upplýsingar um einstök mál. Athygli er einnig vakin á [fréttasíðu Brussel-skrifstofunnar](#) og póstlista.

YFIRLIT YFIR HELSTU VIÐBURÐI

Ungverjar gegndu formennsku ESB á fyrrihluta ársins. Helstu áherslurnar voru á sviði efnahagsmála en Ungverjar beittu sér m.a. fyrir „lagafrumvarpapakka“ sem ætlað er að tryggja að aðildarríki sýni aðhald og ábyrgð í ríkisrekstri og uppfylli skilyrði sambandsins í efnahagsmálum. Mikið þúður fór í aðgerðir til að bregðast við fjárhagsvandræðum Grikkja og fleiri ríkja. Aðildarviðræðum við Króatíu var lokið en einnig var áhugaverðum áfanga náð í málefnum Rómafólks með samþykkt [rammaáætlunar](#) til að bæta hag þeirra.

Fjárhagsrammi Evrópusambandsins var ofarlega á baugi, þ.e. samningaviðræður um það hversu mikið fé sambandið muni hafa til ráðstöfunar á næstu árum og hins vegar hvernig þeim skuli ráðstafað. Drög að langtímafjárhagsramma ESB voru svo kynnt í júní. Ramminn stýrir stefnumótun sambandsins 2013-2020 og felur í sér tillögur að framtíðarfyrirkomulagi samheldnistefnunnar og sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar ásamt fjárhagsáætlun. Samhliða fjárhagsáætluninni verður Evrópa2020-áætluninni hrundið í framkvæmd. Þá er endurskoðun landbúnaðarstefnunnar einnig ofarlega á baugi.

Í apríl birti framkvæmdastjórnin [aðgerðaáætlun í 12 liðum um endurskoðun og uppbyggingu innri markaðarins](#) (e. Single Market Act). Aðgerðaáætlunin snertir sveitarfélögin á ýmsum sviðum, en til stendur m.a. að endurskoða innkaupareglur, stuðla að rafrænum innri markaði, greiða fyrir flæði þjónustu milli landa, þ. á m. þjónustu í almannabágu og bæta innviði vegna samgangna og orkumála.

Almennt skipa umhverfismál háan sess og aðgerðir til að berjast gegn loftslagsbreytingum og til að auka orkunýtni eru mikið til umræðu, ásamt nýrri löggjöf um úrgangsmál. Þá hefur framkvæmdastjórnin einnig kynnt drög að framtíðarstefnu í samgöngumálum.

Á sviði atvinnumála er endurskoðun vinnutímatilskipunarinnar hitamál en jafnframt er framkvæmd nýrrar jafnréttisstefnu ofarlega á baugi.

[Ráðgjafarnefnd EES](#) fundað í mars, maí og júní. Samband íslenskra sveitarfélaga hefur áheyrnaraðild að nefndinni. Nefndin ályktaði m.a. um aðgerðaáætlun ESB um endurskoðun og uppbyggingu innri markaðarins (e. Single Market Act) og nýsköpun í orkumálum (sjá nánar hér að neðan og á [heimasíðu nefndarinnar](#)).

[Sveitarstjórnarvettvangur EFTA](#) hefur fest sig í sessi en þriðji fundur vettvangsins fór fram í Hamri í Noregi 31. maí til 1. júní. Vettvangurinn tók til starfa árið 2010 til að gæta hagsmuna sveitarstjórnarstigsins í EES/EFTA-löndunum gagnvart ESB. Í honum eiga sæti allt að sex kjörnir fulltrúar á sveitarstjórnarstigi frá Íslandi og Noregi. Samband íslenskra sveitarfélaga, Reykjavíkurborg og landshlutasamtök sveitarfélaga tilnefna fulltrúa af hálfu Íslands. Á fundinum ályktaði vettvangurinn um opinber innkaup og lagskipt stjórnkerfi. Halldór Halldórsson, formaður Sambands íslenskra sveitarfélaga, var kjörinn nýr formaður vettvangsins og tók hann við af Halvdan Skard

formanni norska sveitarfélagasambandsins. Næsti fundur verður væntanlega haldinn um miðjan nóvember í tengslum við EFTA fundi í Brussel. Kynningar og nánari upplýsingar má nálgast á [heimasíðu vettvangsins](#).

[Pólland tók við 6 mánaða formennsku](#) ESB í júlí. Vinnuáætlun Pólverja leggur áherslu á ýmis mál er snerta sveitarfélög, m.a. orku- og umhverfismál. Verður nánari grein gerð fyrir þeim í skýrslu Brussel-skrifstofu fyrir síðari hluta ársins 2011.

Á næstu blaðsíðum er að finna ýmsar upplýsingar um helstu mál á döfinni hjá EES og ESB er snerta sveitarfélögin.

2. STEFNUMÓTUN OG STOFNANAUPPBYGGING ESB

LISSABON-SÁTTMÁLINN OG STOFNANAUPPBYGGING

Fyrir gildistöku Lissabon-sáttmálans 1. desember 2009 skiptist starf ESB milli þriggja stoða: 1) innri markaðsmál, 2) varnar- og öryggismál og 3) innanríkismál. Málefni EES féllu undir fyrstu stoðina. „Stoðakerfið“ var afnumið með Lissabon-sáttmálanum sem hefur í för með sér að ekki er eins skýrt og áður hvort ný mál falla innan eða utan gildissviðs EES-samningsins.

Lissabon-sáttmálinn treysti innviði sambandsins og jók áhrif leiðtogaráðs og Evrópuþings á kostnað framkvæmdastjórnarinnar. Þá kom sáttmálinn á fót embætti forseta ESB og efldi sambandið verulega á sviði utanríkismála, með því m.a. að leggja grunninn að sameiginlegri utanríkisþjónustu ESB og koma á fót embætti utanríkismálastjóra. Ljóst er að þær stofnanabreytingar, sem sáttmálinn hefur í för með sér, eru enn að festa sig í sessi.

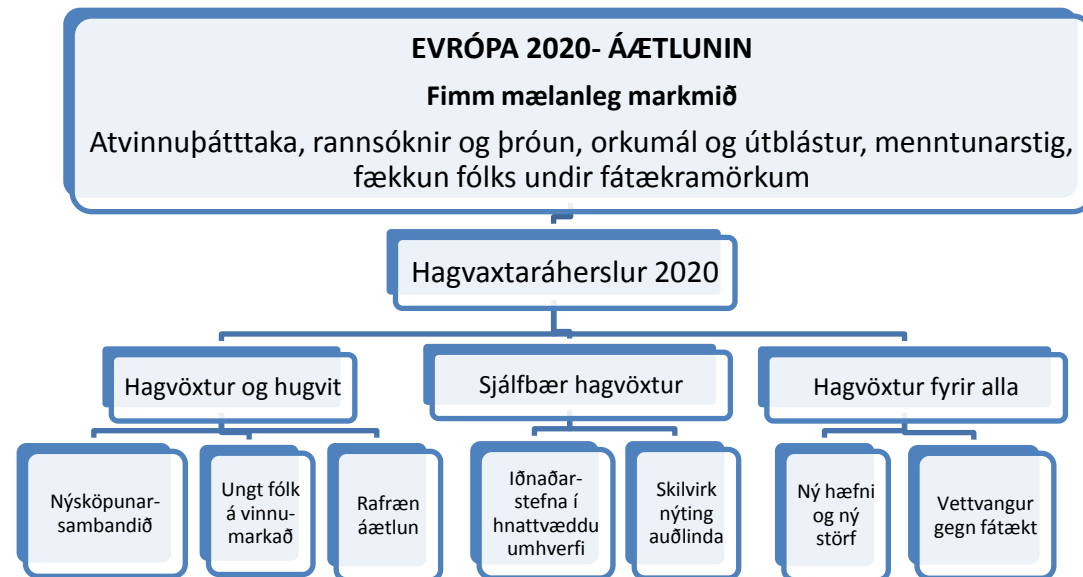
Lissabon-sáttmálinn styrkir stöðu stað- og svæðisbundinna stjórnvalda í ESB en í honum er „svæðisbundin samheldni“ (e. territorial cohesion) í fyrsta sinn tilgreind sem eitt af meginmarkmiðum sambandsins. Þá er sjálfsstjórn stað- og svæðisbundinna stjórnvalda viðurkennd og í ákvæði um nálægðarregluna er kveðið á um að stað- og svæðisbundnir þættir skuli teknir til athugunar við lagasetningu ESB en áður var nálægðarreglan aðeins talin gilda í samskiptum ESB og aðildarríkjanna. Héraðanefndin hefur einnig verið efld en samráð við hana er nú lögbundið á ýmsum sviðum og henni hefur verið m.a. veitt heimild til að vísa málum til Evrópuðómstólsins telji hún ESB-löggjöf brjóta gegn nálægðarreglunni.

EVROPA2020-ÁÆTLUNIN

Sem fyrr segir hefur efnahagslæggðin haft alvarleg áhrif á ríkisfjármálin í ESB en halli á ríkisrekstri hefur margfaldast og skuldir aukist mikið. Kreppan leiddi í ljós að ESB þurfti að setja sér ný markmið og endurforgangsraða en brýnasta verkefnið er að koma Evrópu aftur á vegferð sjálfbærs hagvaxtar. Af þeim sökum hefur [Evrópa2020-áætluninni](#) verið hrint í framkvæmd.

Meginmarkmiðið er sjálfbærni og eru forgangsatridin þrjú:

1. „Snallhagvöxtur“ (e. smart growth) sem grundvallast á þekkingu og nýsköpun.
2. Sjálfbær hagvöxtur (e. sustainable growth) sem hvetur til skilvirkari, umhverfisvænni og samkeppnishæfari hagkerfa.
3. Hagvöxtur fyrir alla (e. inclusive growth) með áherslu á hátt atvinnustig og félagslega og svæðisbundna samstöðu.

Um fimm mælanleg meginmarkmið er að ræða:

- 75% atvinnuhlutfall á aldursbilinu 20-64 ára.
- 3% fjárfesting í rannsóknum og þróun.
- 20% markmiðum í orku og loftslagsmálum verði náð, sem mun hafa í för með sér samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda og aukinn hlut endurnýjanlegra orkugjafa sem og meiri orkuskilvirkni.
- Færri en 10% nemenda hætti í skóla og a.m.k. 40% af yngri kynslóðinni fái háskólagráðu.
- Þeim sem búa við fátækt fækki um 20 milljónir (25% færri en nú).

Sjö forgangsáætlanir (e. flagship initiatives) miða að því að ná fram ofangreindum markmiðum:

1. **Nýsköpunarsambandið** (e. Innovation Union) miðar að því að styrkja alla hlekki nýsköpunarkeðjunnar; skapa skilyrði til aukinna rannsókna- og þróunarverkefna og aukins aðgangs að fjármagni. Sérstök áhersla er á nýsköpun sem tengist baráttu gegn loftslagsbreytingum, auðlinda- og orkunýtni. Einnig á heilbrigðismál og á lýðfræðilega þróun. Í þessu felst að:

- Fullgera á evrópska rannsóknarsvæðið (e. European Research Area).
- Bæta á nýsköpunarumhverfið, t.d. með nýju evrópsku einkaleyfifyrirkomulagi, og því að þróa og styrkja tæki bandalagsins, s.s. uppbyggingarsjóði og dreifbýlissjóðinn, til að örva nýsköpun.

Aðildarríkin þurfa að endurskipuleggja nýsköpunarumhverfið, fjölga verkfræðingum og vísindamönnum og bæta kennslu í frumkvöðlastarfsemi og setja þekkingartengd útgjöld í forgang (sem geta verið skattalegir hvatar o.þ.h.).

2. **Ungt fólk á vinnumarkað** (e. Youth on the Move) miðar að því að styrkja háskóla og auðvelda aðgang ungs fólks að vinnumarkaði með áherslu á starfsþjálfun og starfsreynslu erlendis.

3. **Rafræn áætlun fyrir Evrópu** (e. Digital Agenda for Europe) snýr helst að háhraðanetstengingum. Allir eiga að fá aðgang að breiðbandi fyrir 2013 og a.m.k. 30 Mbps tengingu fyrir árið 2020 og a.m.k. 50% heimila eiga þá að vera með aðgang að yfir 100 Mbps. Bandalagið mun örva fjárfestingu í háhraðanetstengingu, liðka fyrir notkun á uppbyggingarsjóðunum fyrir þetta verkefni. Tryggja á raunverulegan og öruggan sameiginlegan innri stafræna markað og efla á rafræna stjórnsýslu (sjá einnig 6. kafla).

4. [Skilvirk nýting auðlinda í Evrópu](#) (e. Resource-efficient Europe) miðar að því að bæta nýtingu auðlinda og auka hagvöxt, m.a. með því draga úr útblæstri, auka hlutdeild endurnýjanlegra orkugjafa, nútímavæða samgöngur og tryggja skilvirka nýtingu á orku í öllum greinum (sjá einnig 5. kafla).

5. [Iðnaðarstefna í hnattvæddu umhverfi](#) (e. An Industrial Policy for the Globalisation Era) miðar að því að styrkja samkeppnishæfni evrópskra fyrirtækja og er kröftunum beint sérstaklega að aukinni framleiðni. Ætlunin er að draga á úr skrifræði fyrir fyrirtæki og bæta starfsumhverfi þeirra almennt, þ.m.t. nýsköpunarumhverfið. Sérstaklega er minnst á ferðaþjónustu.

6. [Áætlun um nýja hæfni og ný störf](#) (e. An Agenda for New Skills and Jobs) miðar að því að bæta hreyfanleika vinnuafis og endurmenntun starfsfólks til að auka atvinnuþátttöku og stuðla að jafnvægi eftirspurnar og framboðs á vinnumarkaði.

7. [Evrópuvettvangur gegn fátækt og félagslegri einangrun](#) (e. European Platform against Poverty and Social Exclusion) miðar að því að berjast gegn fátækt, einkum til að koma í veg fyrir félagslega einangrun og fátækt ungs fólks. Ferlið er árangursmiðað og er áhersla einkum lögð á eftirlit með árangri einstakra aðildarríkja.

Evrópa2020-áætlunin hefur verið gagnrýnd af ýmsum fyrir að vera ekki nógu metnaðarfull, t.d. að því er varðar markmið um orkunýtingu og fátækt. [Héraðanefnd ESB](#) kvartar yfir ónógu samráði við svæðin en einnig hafa hagsmunaaðilar bent á að þeir telji að aðildarríki þurfi meira aðhald til að ná markmiðum áætlunarinnar en framkvæmdastjórnina skortir lagaheimildir til að skikka þau til að fylgja áætluninni. Framkvæmdastjórnin telur áætlunina ekki hafa s.k. EES/EFTA-vægi en ljóst er að aðgerðir á grundvelli hennar geta haft það og þar með áhrif á íslensk sveitarfélög.

„SNJALLRÉTTUR“ – TILLÖGUR UM UMBÆTUR Í LAGASETNINGU ESB

Í lok síðast árs sendi framkvæmdastjórnin Evrópuþinginu og Ráðherraráðinu [orðsendingu](#) (e. communication) sem ber yfirskriftina *Smart regulation in the European Union*. Skjalið er framhald umbótavinnu sem hófst árið 2001 en á réttum áratug hefur lagasetning sambandsins batnað nokkuð að því er varðar þátttöku sveitarstjórnarstigsins og héraða í þróun og útfærslu löggjafar og mati á áhrifum hennar. Lissabon-sáttmálinn styrkti aðkomu sveitarstjórnarstigsins umtalsvert þó enn skorti á að samráð sé fullnægjandi. Framkvæmdastjórnin hefur því lagt fram tillögur um „snjallrétt“ (e. smart regulation) í þrjú þættum tilgangi. Til þess að:

- Vinna áfram að einföldun nágildandi regluverks og draga úr skrifræði um 25% til ársins 2012, t.d. með því að fjarlægja tvíteknar reglur og kröfur og nema úr gildi úrelta löggjöf.
- Bæta og auka kostnaðarmat á áhrifum gildandi laga og mat á virðisauka þeirra, ekki aðeins að því er varðar einstakar tilskipanir heldur á heilu stefnusviðunum (í fyrsta kasti að því er varðar umhverfismál, samgöngur, iðnað og vinnumarkaðs- og félagsmál) með svokölluðum „hæfni athugunum“ (e. fitness check). Framkvæmdastjórnin mun m.a. leggja meiri áherslu á mat á áhrifum löggjafar eftir að hún hefur öðlast gildi.
- Halda áfram mati á áhrifum nýrrar löggjafar og stefnumótunar, sem mun fyrst og fremst lúta að efnahagslegum og félagslegum áhrifum, svo og umhverfisáhrifum af nýjum verkefnum. Í raun ber framkvæmdastjórninni einnig að líta á svæðisbundin áhrif (e. territorial), sérstaklega fyrir stað- og svæðisbundin yfirvöld, en Héraðanefndin hefur bent á að þetta sé sjaldnast gert.

Þá er einnig lagt til að umsagnartími fyrir hagsmunaaðila og íbúa sé lengdur úr átta vikum í tólf.

Loks hefur framkvæmdastjórnin falið hópi sérfræðinga að gera skýrslu um fyrirmyndaraðferðir aðildarríkja við innleiðingu ESB-löggjafar. Skýrslan verður birt í nóvember 2011. Á sama tíma mun framkvæmdastjórnin útbúa skýrslu um starfshætti ríkja við innleiðingu ESB-löggjafar til að greina sérstaklega það sem nefnt er „gullhúðun“ löggjafar (e. gold-plating), þ.e. þegar ríki setja lög sem eru umfangsmeiri og meira íþyngjandi en ESB-löggjöfin, sem verið er að innleiða, gerir kröfur um. Þá biður framkvæmdastjórnin einnig aðildarríkin sjálf um að gera skýrslur um innleiðingu ESB löggjafar. Kynningu á „snjallrétti“ má finna [hér](#).

Þar sem allt að 70% af Evrópulöggjöf kemur til framkvæmda á sveitarstjórnarstiginu þá er ljóst að bætt lagasetning getur dregið úr skrifræði og kvöðum fyrir stjórnsýsluna – t.d. í tengslum við opinber innkaup – til mikilla hagsbóta fyrir sveitarfélög, einkum þau smærri sem hafa yfir takmörkuðum mannafla og fjármunum að ráða.

Héraðanefnd ESB hefur unnið álit um tillögur framkvæmdastjórnarinnar og ályktað um efnið. Nefndin lýsir ánægju sinni með tillögurnar enda þótt hún telji að gera eigi stað- og svæðisbundnum yfirvöldum hærra undir höfði. Nefndin er hlynnt breytingum sem miða að því að draga úr skrifræði og einfalda reglur, einkum vegna „gullhúðunar“ í tilteknum löndum. Nefndin hvetur framkvæmdastjórnina m.a. til að auka samráð við sveitarfélög og svæði við samningu löggjafar og mat á áhrifum hennar og þegar valdar eru leiðir til að innleiða stefnumið ESB.

Graham Tope, talsmaður nefndarinnar um málið, tók þátt í 3. fundi Sveitarstjórnarvettvangs EFTA. Í [ályktun](#) vettvangsins um lagskipt stjórnkerfi er lýst yfir ánægju með umbótavinnu framkvæmdastjórnarinnar og tekið undir áherslur Héraðanefndarinnar. Flutningsmaður tillögunnar um lagskipt stjórnkerfi (e. multilevel governance) var Bjarni Jónsson formaður SSNV. Í ályktuninni er tekið undir baráttu Héraðanefndar ESB fyrir því að sveitarstjórnarstigið fái aukið vægi og stjórnsýslustigin stjórn samman á jafnræðisgrundvelli. Í ályktuninni er einnig tekið undir viðleitni framkvæmdastjórnar ESB til að einfalda regluverk, minnka stjórnsýslubyrðar og auka samráð. Lögð er áhersla á að þörf er á samsvarandi umbótum í EES/EFTA-samstarfinu. Evrópsk löggjöf hefur veruleg áhrif á sveitarfélög í EES/EFTA-löndunum á sama hátt og í ESB-löndunum. Rödd þeirra þarf að heyrast í EES-samstarfinu. Sveitarstjórnarvettvangurinn er verkfæri til þess og mikilvægt að stofnanir EFTA nýti sér hann í störfum sínum er snerta EES-samninginn.

Ályktuninni hefur verið komið á framfæri við stjórnvöld, stofnanir EFTA og Héraðanefndina.

3. INNRI MARKAÐURINN OG SAMKEPPNISMÁL

ENDURSKOÐUN OG UPPBYGGING INNRI MARKAÐARINS

Framkvæmdastjórn ESB samþykkti í apríl [aðgerðaáætlun í 12 liðum um endurskoðun og uppbyggingu innri markaðarins](#) (e. Single Market Act). Aðgerðaáætlunin snertir sveitarfélögin á ýmsum sviðum. Auk endurskoðunar innkaupareglna ESB, má nefna aðgerðir til að stuðla að rafrænum innri markaði, aðgerðir til að greiða fyrir flæði þjónustu milli landa, þ. á m. þjónustu í almannabágu (e. Services of General Interest) og aðgerðir til að bæta innviði vegna samgangna og orkumála. Á 3. fundi EFTA-sveitarstjórnarvettvangsins fór sendiherra ESB í Noregi, Janos Herman, yfir [hvernig áætlunin snertir sveitarfélög](#). [Ályktun](#) vettvangsins um opinber innkaup tengist áætluninni og líklegt er að sveitarstjórnarvettvangurinn eigi eftir að fjalla um fleiri þætti áætlunarinnar á næstu fundum sínum. [Ráðgjafarnefnd EES ályktaði](#) einnig um áætlunina. Nefndin leggur m.a. áherslu á að miðlæg, stað- og svæðisbundin stjórnvöld verði áfram að hafa forræði á hvernig þau veita almannabjónustu og að

brýnt sé að nýjar reglur á því sviði sem falli undir EES- samninginn séu unnar í góðu samráði EES- og ESB-ríkja.

Evrópusamtök sveitarfélaga og héraða (e. Council of European Municipalities and Regions, CEMR) hafa birt [umsögn](#) um áætlunina þar sem meðal annars er lögð áhersla á að innri markaðurinn sé ekki takmark í sjálfu sér, heldur tæki til þess að hrinda stefnumálum ESB í framkvæmd. Brýnt sé m.a. að taka tillit til ólíkrar menningar og hefða í aðildarríkjunum sem kalla á mismunandi leiðir til að ná fram efnahagslegum og félagslegum markmiðum og lögð er áhersla á að meginreglan um sjálfsstjórn sveitarfélaga sé virt. Samtökin telja áætlunina ekki taka nægt mið af nálægðar- og meðalhófsreglunni í þessu tilliti.

ENDURSKOÐUN REGLUVERKS UM OPINBER INNKAUP

Endurskoðun innkaupareglna ESB er ein tólf forgangsaðgerða sem settar eru fram í áætlun um [endurskoðun innri markaðarins](#). Opinber innkaup telja um 18% af vergri landsframleiðslu ESB en tilgangur regluverks um opinber innkaup er að tryggja jafnræði fyrirtækja á EES-svæðinu, stuðla að hagkvæmni í opinberum rekstri með virkri samkeppni og efla nýsköpun og þróun við innkaup hins opinbera á vörum, verkum og þjónustu. Núgildandi innkaupareglur, aðallega tilskipanir 2004/17/EB og 2004/18/EB, skylda opinbera aðila á EES-svæðinu til þess að bjóða út vöru- og þjónustukaup og framkvæmdir sem ná tiltekinni lágmarksupphæð og kveða á um hvernig standa ber að útboðum, samningsgerð o.fl.

Endurskoðun og einföldun regluverks um opinber innkaup hefur um nokkurt skeið verið forgangsmál sveitarfélaga í Evrópu. Í fyrsta lagi er kerfið þungt í vöfum og torrætt, m.a. vegna tyrfinnar löggjafar og túlkunar Evrópudómstólsins og flókins samspils Evrópuréttar og innlendra reglna. Þá glíma sveitarfélög við fjölda málshöfðana, óhóflegt skrifræði og háan umsýslukostnað sem leiðir til óhóflegrar varfærni og kemur í veg fyrir að þau nýti sér nýjungar í þjónustu sem skyldi. Í öðru lagi kallar slæmt efnahagsástand á nýjar leiðir til sparnaðar og aukinnar skilvirkni en einfaldar og sveigjanlegar innkaupareglur eru hér mikilvægt tæki. Þá telja margir hagsmunaaðilar brýnt að innkaupareglur styðji önnur stefnumið ESB, s.s. umhverfisvernd og félagslegar aðgerðir. Sveitarfélög taka almennt undir þau sjónarmið en leggja þó áherslu á að græn eða félagsleg innkaup skuli ávallt vera valkvæð.

Hafa verður í huga að á Íslandi eru verkefni sjaldnast nægjanlega stór til þess að þau veki áhuga þjónustuaðila í öðrum löndum. Á hinn bóginn hefur komið fram greinileg tilhneiging við innleiðingu EES-gerða hér á landi að ganga lengra en texti tilskipana gerir ráð fyrir hvað varðar opinber innkaup.

Til að leggja mat á þau sjónarmið, sem leggja verður til grundvallar við endurskoðun innkaupareglanna, hóf framkvæmdastjórnin opið samráð við hagsmunaaðila í mars sl. Samhliða samráðinu fór fram alhliða mat á skilvirkni og hagkvæmni gildandi innkaupareglna bæði hjá ESB og innan aðildarríkja. Framkvæmdastjórnin birti [grænbók um nútímavæðingu innkaupareglna ESB](#) sem grundvöll samráðsins en þar eru sett fram ýmis sjónarmið sem hún telur æskilegt að leggja til grundvallar við endurskoðun innkaupareglanna:

- Einföldun; grænbókin lítur á mögulegar leiðir til að gera verklagsreglur einfaldari og sveigjanlegri, og sérstakur gaumur er gefinn að þörfum smærri sveitarfélaga. Þá er fjallað um það að hvaða marki samstarfsverkefni opinberra aðila gætu verið undanþegin innkaupareglum í framtíðinni.

- Leiðir til að bæta aðgengi að opinberum verkefnum fyrir alla rekstraraðila, t.d. með því að draga úr skrifræði en einnig leiðir til að örva samninga þvert á landamæri.
- Tillögur um samfélagslega ábyrga innkaupastefnu. Ýmsir hagsmunaaðilar hafa kallað eftir reglum sem myndu hvetja eða jafnvel skylda opinbera kaupendur til að taka tillit til samfélagslega stefnumiða í innkaupum sínum („græn“ eða „félagslega ábyrg“ innkaup).
- Að draga úr spillingu, t.d. með því að kveða á um aukið gagnsæi hvað varðar störf og skipan nefnda sem meta tilboð.

Almennt var ætlunin að óska eftir tillögum að breytingum sem miða að því að tryggja gagnsæi, jafnt aðgengi og aukna samkeppni um opinberra samninga en einnig er lögð mikil áhersla á þátt innkaupastefnu í að ná markmiðum [Evrópa2020-áætlunarinnar](#). Evrópusamtök sveitarfélaga tóku [þátt í samráðsferlinu](#).

[Niðurstöður samráðsins](#) og [kannana ESB](#) voru kynntar á ráðstefnu í Brussel 30. júní. Niðurstaðan er sú að ESB telur innkaupareglurnar hafa stuðlað að auknu gagnsæi og bættum innkaupaháttum sem hafi aukið samkeppni um opinbera samninga. Þá hafi regluverkið stuðlað að sparnaði og lækkað útgjöld íbúa um 4% (20 milljarða evra) sem er langt umfram kostnað sem hlýst af löggjöfinni (um 5 milljarðar evra). Enda þótt samráðsferlið hafi leitt í ljós mismunandi áherslur þá eru hagsmunaaðilar almennt sammála um að þörf sé á einföldun, auknum sveigjanleika og aðgerðum til að bæta markaðsaðgang, einkum fyrir lítil og meðalstór fyrirtæki. Þá er samstaða um þörf á breytingum er stuðla að nýsköpun.

Framkvæmdastjórnin hyggst leggja fram frumvarp að nýjum innkaupareglum fyrir árslok 2011.

Evrópulöggjöf um opinber innkaup er tekin upp í íslensk lög á grundvelli EES-samningsins og því var endurskoðun innkaupareglna til umræðu á þriðja fundi sveitarstjórnarvettvangs EFTA sem [ályktaði um efnið 1. júní](#). Í ályktuninni er lögð áhersla á sérstöðu íslenskra og norskra sveitarfélaga í innkaupamálum vegna fámennis, landfræðilegrar staðsetningar og erfiðra samgangna. Lögð er áhersla á að regluverkið megi ekki vera of flókið og verði að gefa möguleika á sveigjanleika eftir aðstæðum. Annars sé hætt á að reglurnar vinni gegn markmiði sínu um sem besta nýtingu opinberra fjármuna. Flókið og ósveigjanlegt regluverk sé of dýrt í framkvæmd. Hækka þarf lágmarksviðmið. Í því sambandi sagði Óttarr Ólafur Proppé, fulltrúi Reykjavíkurborgar, frá reynslu borgarinnar sem hefur aðeins fengið örfá tilboð frá erlendum aðilum þrátt fyrir fjölda útboða á evrópska efnahagssvæðinu. Það þarf líka að vera alveg skýrt að samstarf sveitarfélaga um veitingu þjónustu falli utan reglna um opinber innkaup. Til að rökstyðja það er vísað til þess í ályktuninni að bæði á Íslandi og í Noregi er samstarf sveitarfélaga mikilvægur þáttur í flutningi verkefna frá ríki til sveitarfélaga. Lesa má nánar um þetta mál í [umræðuskjali](#) sem finna má á [heimasíðu sveitarstjórnarvettvangsins](#).

RAFRÆN INNKAUP

Í fyrra fór fram samráðsferli um [grænbók um aukin rafræn innkaup](#) sem Evrópusamtök sveitarfélaga [tóku þátt í](#). Niðurstöðurnar hyggst framkvæmdastjórnin nýta til að stuðla að auknum rafrænum innkaupum en helstu hindranirnar eru þær að almennt er notkun lítil og fólk er tregt að tileinka sér nýja tækni og vinnulag. Framkvæmdastjórnin telur þó mikla möguleika felast í rafrænum innkaupum, m.a. til þess að auka skilvirkni, bæta stjórnsýslu og styrkja markaðinn fyrir samninga hins opinbera. Í lok árs verður birt hvítbók um niðurstöður samráðsferlisins. Ljóst er að aukin rafræn innkaup bjóða upp á mikla hagræðingarmöguleika fyrir íslensk sveitarfélög.

LEIÐARVÍSIR UM FÉLAGSLEG SJÓNARMIÐ Í OPINBERUM INNKAUPUM

Í byrjun árs kynnti framkvæmdastjórnin leiðarvísi um félagsleg sjónarmið í opinberum innkaupum (félagslega ábyrg innkaup, FÁI) [Buying social: a guide to taking account of social considerations in public procurement](#). Tilgangur skjalsins er annars vegar að vekja athygli á mögulegum ávinningi FÁI fyrir opinbera aðila og hins vegar að varpa ljósi á tækifæri og leiðir til FÁI innan ramma gildandi reglna um opinber innkaup.

Meginsjónarmiðin að baki innkaupareglum ESB eru tvö: annars vegar að tryggja sem besta nýtingu opinberra fjármuna (e. value for money) og hins vegar að tryggja að allir birgjar tiltekinnar vöru eða þjónustu sitji við sama borð við innkaup (e. equal access og transparency). Fleiri sjónarmið geta hins vegar komið til skoðunar við opinber innkaup. Framkvæmdastjórn ESB telur m.a. að innkaupareglurnar veiti opinberum aðilum ákveðið svigrúm til þess að líta til félagslegra sjónarmiða, til viðbótar ofangreindum meginsjónarmiðum. Takmarkanir eru hins vegar á því hvenær félagsleg sjónarmið geta átt við og alltaf verður að vera hægt að tengja þau beint við efni þjónustu- eða verksamnings. Þá verður vægi félagslegra sjónarmiða að vera í samræmi við þær kröfur sem slíkir samningar gera almennt til bjóðenda. Sem dæmi um það hvernig félagsleg sjónarmið koma til sögunnar er að kaupandi taki afstöðu til þess (t.d. með punktakerfi) hvort sá sem býður í samning muni skapa störf á starfssvæði kaupanda. Hins vegar væri vægi sjónarmiða orðið of mikið ef samningurinn hefði að geyma kröfu til bjóðenda um að skapa ákveðinn fjölda starfa við framkvæmd samningsins.

Framkvæmdastjórn ESB telur sveitarfélög, sem stunda félagslega ábyrg opinber innkaup, setja gott fordæmi og geta haft mikilvæg áhrif á markaði. Með því að stuðla að FÁI hvetja sveitarfélög fyrirtæki til að þróa með sér félagslega ábyrga stjórnarhætti en ábyrg innkaup geta styrkt atvinnuþróun, bætt vinnuskilyrði og stuðlað að samfélagi án aðgreiningar (e. social inclusion), bætt aðgengi fyrir fatlaða, stuðlað að siðferðilega ábyrgum viðskiptum (e. ethical trade) og hvatt til félagslegra umbóta almennt. Opinberir aðilar eru stórir kaupendur (t.d. í byggingariðnaði, upplýsingatækni, o.fl.) sem geta haft umtalsverð áhrif til að stuðla að félagslega ábyrgum starfsháttum þeirra fyrirtækja sem þeir skipta við.

Á janúarfundi samráðsnefndar aðila vinnumarkaðarins fyrir héraða- og sveitarstjórnir (e. European Sectoral Social Dialogue Committee in Local and Regional Government) (sjá einnig umfjöllun um samráð aðila vinnumarkaðarins í 5. kafla), sem Samband íslenskra sveitarfélaga á fulltrúa í, var m.a. var rætt hvernig tryggja megir virkt eftirlit með FÁI, möguleg tengsl við innlenda löggjöf, samvinnu við einkageirann og hvernig stuðla megir að atvinnuuppbyggingu með FÁI án þess að brjóta samkeppnisreglur ESB. Á fundinum var ákveðið að samráðsnefndin myndi þróa leiðbeinandi reglur um félagslega ábyrg opinber innkaup fyrir sveitarstjórnarstigið sem myndu m.a. miða að því að tryggja gæði þjónustu og jöfn atvinnutækifæri. Settur var á fót rýnihópur sem ætlað er að semja drög að reglum og safna dæmum um fyrirmyndarverkefni (e. good practice). Á júnifundi nefndarinnar birti nefndin [yfirlýsingu](#) um leiðarvísinn ásamt bandalagi samtaka launþega í almannaðjónustu (EPSU).

SÉRLEYFISSAMNINGAR

Framkvæmdastjórnin hyggst einnig skýra regluverk um s.k. sérleyfissamninga (e. public concessions) sem einkennast af því að einkaaðili fær sérleyfi eða einkaleyfi til framkvæmda eða til að reka ákveðna þjónustu á ákveðnu svæði í tiltekinn árafjölda. Oftast er um þjónustu eða verk að ræða sem krefst

umtalsverðar þróunar og nýsköpunar/mikillar fjárfestingar, s.s. flugvellir eða vatnsveitur. Í innkaupareglum er að finna ákvæði um sérleyfissamninga. Evrópusamtök sveitarfélaga telja ekki þörf á nýjum reglum heldur nægi að skýra framkvæmdina og Evrópuþingið er á sama máli. Framkvæmdastjórnin telur hins vegar þörf á sérreglum þar sem fyrirkomulag sérleyfissamninga sé afar mismunandi í aðildarríkjum sem skapi óvissu og skekki samkeppni. Framkvæmdastjórnin hyggst leggja fram drög að nýrri tilskipun á haustmánuðum.

ÞJÓNUSTA Í ALMANNAÞÁGU

Þjónusta í almannapágu (e. service of general interest, SGI) er sú þjónusta sem hið opinbera veitir borgurum sínum til þess að uppfylla grunnþarfir þeirra. Þjónustan er veitt annað hvort beint eða í gegnum einkageirann og er frábrugðin annarri þjónustu að því leyti að hún er talin hafa svo mikla grundvallarþýðingu fyrir almenning að stjórnvöld hafa ákveðnar þjónustuskyldur að veita hana. Til almannapjónustu teljast t.d. vatnsveita, orkuveita, fjarskiptamál, samgöngur, heilbrigðis- og félagsþjónusta, menntun og pósthjónusta. Þjónusta í almannapágu greinist annars vegar í þjónustu sem ekki eru talin rök fyrir að reka á samkeppnismarkaði vegna eðlis þjónustunnar og rekstrarumhverfis og hins vegar þjónustu sem hægt er að reka á samkeppnismarkaði (e. service of general economic interest, SGEI). Það er breytilegt eftir löndum, aðstæðum og pólitískum áherslum hvaða þjónusta er talin hafa almenna efnahagslega þýðingu (SGEI) og hvaða þjónusta telst hrein almannapjónusta (SGI) sem evrópsk löggjöf um innri markaðinn á ekki við um. Um 26% af vergri landsframleiðslu ESB telst til almannapjónustu, auk 30% starfa í aðildarríkjum.

ENDURSKOÐUN REGLNA UM RÍKISAÐSTOÐ VEGNA ÞJÓNUSTU SEM HEFUR ALMENNA EFNAHAGSLEGA ÞÝÐINGU

Framkvæmdastjórnin birti í mars [orðsendingu](#) og [skýrslu](#) um endurskoðun reglna um ríkisaðstoð vegna þjónustu sem hefur almenna efnahagslega þýðingu. Þjónusta af þessum toga fellur undir s.k. „Monti-Kroes pakka“ sem samanstendur einkum af viðmiðunarramma (e. SGEI Framework) og ákvörðun framkvæmdastjórnarinnar (e. SGEI Decision) frá 2005 um skýringu og framkvæmd ríkisaðstoðarreglna sem við eiga um þjónustu sem hefur almenna efnahagslega þýðingu. Viðmiðunarramminn rennur sitt skeið á enda í nóvember en endurskoðunin miðar að því að tryggja skilvirka almannapjónustu og að lagaramminn sé skýr, einfaldur og skilvirkur, til hagsbóta fyrir miðlæg, svæðisbundin og staðbundin stjórnvöld. Lagt er m.a. til að reglur um tiltekna tegundir smærri almannapjónustuverkefna sem hafa takmörkuð áhrif á viðskipti milli aðildarríkja og reglur um tiltekna gerðir grunnþjónustu verði einfaldaðar. Markmiðið er m. a. að skrifræðiskröfur séu í réttu hlutfalli við möguleg áhrif verkefnisins á samkeppni á innri markaðinum. Framkvæmdastjórnin mun m.a. leggja mat á og mögulega endurskilgreina:

- Undir hvaða kringumstæðum og að hvaða skilyrðum uppfylltum megi veita ríkisaðstoð þar sem hún falli innan skilgreiningar um lágmarksaðstoð,
- hvaða þjónusta og hvaða aðstæður krefjast þess að ríki tilkynni fyrirhugaða ríkisaðstoð og
- hvort hækka eigi efri mörk um lágmarksaðstoð.

Gert er ráð fyrir að drög að nýjum „pakka“ verði kynnt í lok árs.

LEIÐARVÍSIR UM TÚLKUN Á REGLUM UM RÍKISAÐSTOÐ OG OPINBER INNKAUP Í TENGLUM VIÐ GRUNNÞJÓNUSTU

Viðauki 26 við Lissabon-sáttmálann um almannabjónustu áréttar forræði ríkja á fyrirkomulagi almannabjónustu sem hefur ekki efnahagslega þýðingu. Framkvæmdastjórnin hefur lýst því yfir að ekki standi til að endurskoða löggjöf um efnið á næstunni en hefur nýlega birt [leiðarvísi um túlkun á reglum um ríkisaðstoð og opinber innkaup í tengslum við fyrirkomulag og fjármögnun félagsþjónustu í almannabágu](#). Ástæða útgáfunnar er að á undanförunum árum hefur regluverk ESB og dómaframkvæmd á þessu sviði vafist nokkuð fyrir opinberum aðilum í aðildarríkjunum og mörk milli þjónustu sem hefur efnahagslega þýðingu og annarrar þjónustu er talin nokkuð óskýr, m.a. vegna þess að ekki hefur náðst sammæli um skilgreiningu hugtaka. Tilgangur vísisins er að aðstoða yfirvöld, einkum stað- og svæðisbundin stjórnvöld, til þess að tryggja góða, skilvirka þjónustu í samræmi við reglur ESB. Framkvæmdastjórnin leggur áherslu á að leiðarvísirinn sé vinnuskjal og því ekki lagalega bindandi. Þá hefur framkvæmdastjórnin einnig sett á fót [upplýsingaveitu](#) sem svarar fyrirspurnum um Evrópurétt á sviði almannabjónustu.

GÆÐAKERFI (E. QUALITY FRAMEWORK) FYRIR FÉLAGSLEGA ÞJÓNUSTU

Nefnd um félagslega vernd (e. Social Protection Committee) samþykkti nýlega valfrjálst [gæðakerfi \(e. quality framework\) fyrir félagslega þjónustu](#). Markmið kerfisins er m.a. að veita aðildarríkjum leiðbeinandi aðstoð við að skilgreina, tryggja, bæta og meta gæði félagslegrar þjónustu. Kerfið byggir m.a. á niðurstöðum [skýrslu framkvæmdastjórnarinnar um félagslega þjónustu](#) sem birt var í október sl. Evrópuþingið [ályktaði](#) einnig á dögunum um framtíð félagslegrar þjónustu á grundvelli [skýrslu](#) sinnar um efnið. Evrópusamtök sveitarfélaga (CEMR) birtu [umsögn](#) um skýrslu þingsins þar sem sérstaklega er áréttað að sveitarfélög, sem veitendur almannabjónustu, verði að hafa fullt forræði á því hvernig félagsleg þjónusta er rekin og hvernig lagt er mat á hana. Þá leggur CEMR einnig á áherslu á að félagsleg þjónusta sé í eðli sínu almannabjónusta sem er ekki af efnahagslegum toga og eigi hún því ekki að falla undir reglur innri markaðarins, eins og segir í [Sáttmála CEMR um þjónustu í almannabágu](#).

ENDURSKOÐUN REGLNA ESB UM VIRÐISAUKASKATT

Framkvæmdastjórnin hyggst birta tillögur að nýjum virðisaukareglum á árinu. Gildandi kerfi hefur verið nokkuð gagnrýnt en framkvæmdastjórnin telur þörf á breytingum, m.a. til að samræma kerfið á innri markaðinum, bæta hagkvæmni og stöðugleika og draga úr umsýslukostnaði og skrifræði. Ný VSK stefna mun m.a. byggja á niðurstöðum samráðs um [grænbók um virðisaukaskatt í framtíðinni](#) og [rannsókn framkvæmdastjórnarinnar](#) á efnahagslegum og félagslegum áhrifum gildandi VSK-kerfis og mögulegum áhrifum lagabreytinga á þessu sviði. Grænbókin leggur til umfangsmiklar breytingar á núgildandi kerfi, m.a. sem snerta starf sveitarfélaga og undanþágur, t.d. í tengslum við menntamál og félagsþjónustu.

Virðisaukaskattsreglur falla utan gildissviðs EES-samningsins. Þess ber að geta að í skýrslu framkvæmdastjórnar ESB um aðildarumsókn Íslands er sérstaklega vikið að virðisaukaskatti og talið að undanþágur og lækkunarheimildir þurfi að endurskoða í íslenskri löggjöf.

4. UMHVERFIS-, LOFTSLAGS-, ORKUMÁL OG SAMGÖNGUR

FLAGGSKIP UM BÆTTA NÝTINGU AUÐLINDA

Evrópa2020-áætlunin miðar að koma á sjálfbæru markaðshagkerfi í Evrópu (sjá 1. kafla). Til að svo geti orðið hafa mælanleg markmið (e. flagship initiatives) á sviði atvinnumála, rannsókna/nýsköpunar, menntunar, samfélags án aðgreiningar og orku/loftslagsmála verið kynnt. Sjö forgangsáætlanir eiga að tryggja að markmiðunum verði náð.

Markmið i orku-og loftslagsmálum miða að því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda um 80-95% til ársins 2050 en til skemmri tíma er miðað að því að losun minnki um 20% til ársins 2020 (miðað við losun árið 1990). Þá er ætlunin að auka hlut endurnýjanlegrar orku um 20% og að orkunýtni aukist um 20%. [Forgangsáætlun um bætta nýtingu auðlinda \(e. resource efficiency\)](#), sem kynnt var í janúar, er ætlað að stuðla að því að ofangreindum markmiðum um sjálfbæran hagvöxt og umbætur í orku- og loftslagsmálum verði náð. Áætlunin miðar að því að:

- Auka hagvöxt – en með minni notkun auðlinda (e. resources).
- Skapa tækifæri, stuðla að nýsköpun og styrkja samkeppnishæfni ESB.
- Tryggja framboð nauðsynlegra auðlinda.
- Berjast gegn loftslagsbreytingum og takmarka umhverfisáhrif auðlindanotkunar.

Stefnan hefur víðtæk áhrif á fjölda sviða, s.s. orkumál, samgöngur, iðnað, landbúnað, sjávarútveg, líffræðilegan fjölbreytileika og atvinnulífið almennt en ætlunin er að skylda allar atvinnugreinar til að draga úr og hagræða í nýtingu auðlinda.

ORKUSTEFNA ESB

Orkumál eru ofarlega á dagskrá ESB og fundur ráðherraráðsins í febrúar var tileinkaður orkumálum og nýsköpun. Olíulekinn í Mexíkóflóa, og vandamálin vegna kjarnorkuversins í Fukushima í Japan eftir jarðskjálftana þar, hafa beint sjónum manna að mikilvægi þess að orkuþörf Evrópu sé í auknum mæli mætt með öruggum, heilnæmum og umhverfisvænum orkugjöfum. Innan ESB-ríkja á sér stað mikil umræða um þessi mál og þeim fjölgar sem efast um að orkustefna sem byggir á kjarnorku sé rétta leiðin fyrir Evrópu. Hingað til hafa orkumál verið í höndum hvers aðildarríkis fyrir sig. ESB hefur einungis látið sig orkuöryggi varða, en ekki hlutast til um hvaða orkugjafa aðildarríkin kjósa að nýta. Þetta kann hins vegar að breytast í kjölfar atburðanna í Fukushima, enda ljóst að kjarnorkuslys í einu aðildarríki getur haft alvarlegar afleiðingar í öðrum.

Undanfarna mánuði hefur framkvæmdastjórnin unnið að fjölbreyttum aðgerðapakka sem ætlað er að leggja línurnar hvað varðar framtíð orkumála innan ESB. Um er að ræða aðgerðir sem þarf að grípa strax til, auk forgangsroðunar aðgerða til lengri tíma litið.

[Pólland gegnir nú formennsku](#) í ESB en 6 mánaða vinnuáætlun þeirra leggur áherslu á ýmis orkumál, t.d. tilskipun um orkunýtni, orkumannvirki og að styrkja orkumálastefnu ESB utan sambandsins, þ.e. í samskiptum við þriðju ríki.

ÁÆTLUN UM ORKUNÝTNI

Í Evrópuáætlun um orkumál 2011-2020 (samþykkt í nóvember 2010), er orkusparnaður skilgreindur sem forgangsverkefni ESB. Nýlegar kannanir ESB gera ráð fyrir að öllu óbreyttu að markmið sambandsins um 20% orkusparnað til 2020 náist ekki. Til að bæta úr þessu samþykkti framkvæmdastjórnin nýja [áætlun um orkunýtni](#) í mars. Þar eru m.a. áætlanir um kröfur til opinberra aðila um að endurnýja 3% af byggingum á hverju ári til að draga úr orkunotkun. Enn fremur kröfur um orkunýtingu í opinberum innkaupum á vörum, þjónustu og framkvæmdum, og reglur um orkunýtingu í byggingum sem opinber yfirvöld kaupa eða leigja.

Til að koma áætluninni í framkvæmd birti framkvæmdastjórnin í júní tillögu að [tilskipun um orkunýtni](#) (kynningu á frumvarpinu er að finna [hér](#)). Sérstakur rýnihópur Evrópusamtaka sveitarfélaga vinnur nú að umsögn um tillöguna, en ljóst er að verði hún samþykkt mun hún hafa töluverð áhrif á sveitarfélög. Í tillögunni er t.d. að finna nýtt ákvæði um að sveitarfélögum beri að endurnýja 3% opinberra bygginga (til að gera þær sparneytnari) árlega frá og með árinu 2014. Ljóst er að þetta markmið er óraunhæft jafnvel fyrir framsæknustu sveitarfélög en tillagan kveður ekki á fullnægjandi hátt á um styrki og lausnir til að fjármagna þessa endurnýjun. Þá verður orkuveitum gert skylt að hvetja notendur til að draga úr orkunotkun, t.d. með bættri einangrun og gagnsæjum reikningum. Gert er ráð fyrir að ný tilskipun um orkunýtingu verði samþykkt í árslok 2012 ef allt gengur að óskum. Ljóst er að Ísland hefur mikla sérstöðu gagnvart þessum nýju reglum og gæta þarf þess að koma sjónarmiðum Íslands vel til skila. Sveitarstjórnarvettvangur EFTA mun væntanlega álykta um þessi mál á næsta fundi sínu í nóvember nk.

UPPLÝSINGATÆKNI Í ÞÁGU ORKUSPARNAÐAR

Sveitarfélög hafa lykilhlutverki að gegna hvað varðar orkusparnað. Af þeim sökum hefur framkvæmdastjórnin sett á fót [vefsetur](#) um orkusparnað ætlað sveitarfélögum og héruðum. Á vefsetrinu er að finna gagnlegar ráðleggingar og dæmi um fyrirmyndarverkefni á sviði upplýsingatækni sem miðar að orkusparnaði.

ÁÆTLUN UM SKYNSAMLEGRI ORKUNÝTINGU OG AUKNA NOTKUN ENDURNÝJANLEGRA ORKUGJAFNA

[Intelligent Energy Europe \(IEE\)](#) er áætlun sem miðar að skynsamlegri orkunýtingu og aukinni notkun endurnýjanlegra orkugjafa í Evrópu. Áætlunin styrkir verkefni, ráðstefnur og uppbyggingu svæðisbundinna orkuveitna á eftirtöldum sviðum:

- Þróun og notkun vistvænna orkugjafa, sér í lagi í byggingariðnaði og almennum iðnaði ([SAVE-áætlunin](#)).
- Kynning á nýjum og endurnýjanlegum orkugjöfum og stuðning við notkun fjölbreyttrar orku ([ALTENER-áætlunin](#)).
- Kynning á orkunýtni og notkunar á nýjum og endurnýjanlegum orkugjöfum í samgöngum ([STEER-áætlunin](#)).

Áætlunin felur í sér ýmis tækifæri fyrir sveitarfélög. Sem dæmi má nefna nýtt svið er nefnist [Mobilising local energy investment \(technical assistance\)](#) sem er m.a. ætlað að veita litlum og meðalstórum sveitarfélögum tæknilega aðstoð til framkvæmda á sviði orkumála. Þessi nýja áætlun mun styðja einstök sveitarfélög, borgir, héruð, svæði eða samstarf opinberra stofnana/yfirvalda

(helst þannig að verkefnin nái til fleiri en 200.000 íbúa) á afmörkuðu landsvæði. Áætlunin mun koma á samstarfi við fjármálastofnanir og aðstoða við undirbúning, fjármögnun og fjárfestingar í sjálfbærum orkuverkefnum. Ólíkt mörgum ESB-áætlunum þá er ekki krafist samstarfs við önnur ríki, en verkefnin verða að lágmarki að hljóða upp á 6 milljónir evra.

Annað nýmæli er breyting á [ELENA-áætluninni](#) sem opnar fyrir tæknilega aðstoð til að fjármagna smærri svæðisbundin verkefni. Sérstök áhersla verður lögð á félagslegt húsnaði og tilraunaverkefni.

Íslensk sveitarfélög hafa aðgang að ofangreindum áætlunum.

Ráðgjafarnefnd EES [ályktaði um nýsköpun á sviði orkumála](#) í maí. Nefndin áréttar mikilvægi nýsköpunar til að auka hluta endurnýjanlegrar orku, stuðla að bættri orkunýtingu og skilvirkari innri orkumarkaði til þess að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og stuðla að „grænum hagvexti“. Vakin er sérstök athygli á sérþekkingu og frumkvöðlastarfi EFTA-ríkja á sviði orkumála og nauðsyn þess að þau hafi aðgang að rannsóknar- og nýsköpunaráætlunum ESB ásamt því að taka þátt í mótun stefnu og áætlana á þessu sviði.

SÁTTMÁLI SVEITARFÉLAGA UM SJÁLFBÆRA ORKU (E. COVENANT OF MAYORS)

[Sáttmáli sveitarfélaga um nýtingu sjálfbærra orkugjafa](#), („Borgarstjórásáttmálinn“, e. Covenant of Mayors) varð til að frumkvæði framkvæmdastjórnar ESB, héraðanefndarinnar og Evrópuþingsins árið 2008. Markmið sáttmálans er að færa evrópskar borgir á sjálfbæra braut með aukinni notkun endurnýjanlegra orkugjafa og umhverfisvænni neyslu. Sáttmálinn kallar á breyttar áherslur í stefnumótun og skipulagningu þéttbýlis og aukna og virkari þátttöku almennings. Alls hafa 2.778 borgir og bæir í 36 löndum skrifað undir sáttmálann fyrir hönd um 132 milljóna Evrópuþúa.

Með aðild að sáttmálanum skuldbinda borgir og bæir sig til að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda um meira en 20% til ársins 2020, sem er umfram það sem orkustefna ESB kveður á um. Áætlunin er að markmiðið náist með bættri orkunýtingu og hreinni framleiðslu og notkun. Sáttmálinn felur í sér greiningu, aðgerðaáætlun um takmörkun losunar gróðurhúsalofttegunda og eftirlit með framkvæmdinni. Aðilar skuldbinda sig einnig til að stuðla að vitundarvakningu meðal borgara og til að deila fyrirmyndarverkefnum (e. best practice). Þeim ber einnig að tryggja nægt fjármagn til verkefnisins og að virkja borgarana til að taka þátt í framkvæmd aðgerðaáætlunar á grundvelli sáttmálans, þ. á m. með skipulagningu orkudaga og samstarfi við önnur sveitarfélög. Í sáttmálanum felast þó ekki aðeins takmarkandi skuldbindingar. Fjárfesting í aðgerðum sem draga úr orkunotkun og þar með úr losun gróðurhúsalofttegunda getur skilað efnahagslegum ávinningi og hagræðingu, auk þess sem hún skapar störf sem eru í eðli sínu staðbundin og styður þannig við atvinnuuppbyggingu þar sem fjárfest er. Reykjavíkurborg hefur undirritað sáttmálann.

STUÐNINGUR ORKUFYRIRTÆKJA, LANDSHLUTASAMTAKA, SAMTAKA SVEITARFÉLAGA OG HÉRAÐA

Auk borga og bæja geta samtök sveitarfélaga, héruð, landshlutasamtök, orkufyrirtæki, o.fl. átt aðild að sáttmálanum sem [stuðningsaðilar](#) (e. Supporting Structures). Opinberum stuðningsaðilum er ætlað að aðstoða sveitarfélög sem hafa pólitískan vilja til að undirrita sáttmálann en skortir fjármagn og starfsfólk til að gera og framkvæma aðgerðaáætlanir um sjálfbæra orku. Orkufyrirtæki og aðrir aðilar sem vilja koma sáttmálanum í framkvæmd geta einnig gerst stuðningsaðilar.

BÆKLINGUR UM FJÁRMÖGNUN VERKEFNA SVEITARFÉLAGA Á SVIÐI ENDURNÝJANLEGRAR ORKU

Sjóðir ESB styrkja fjölda verkefna sem falla undir Borgarstjórásáttmálann, þ. á m. [ELENA-sjóðurinn](#) en 15 milljónum evra var veitt úr honum til orkumála í fyrra. Íslenskir aðilar hafa aðgang að ELENA-sjóðnum. Skrifstofa sáttmálans hefur gefið út [upplýsingarit um fjármögnunartækifæri og fyrirmyndarverkefni á sviði endurnýjanlegrar orku](#) en í [gagnasafni](#) sáttmálans er einnig að finna ýmsar áhugaverðar upplýsingar.

NÝ TILSKIPUN UM BÆTTA NÝTINGU VATNS Á DÖFINNI

Framkvæmdastjórn ESB skoðar nú hvort þörf er fyrir Evrópureglur um bætta vatnsnýtingu í opinberum byggingum. Líklega verður opið samráð um efnið í byrjun árs 2012. Það gæti verið grundvöllur tilskipunar um staðla og kröfur fyrir nýbyggingar varðandi vatnsnýtingu með tilheyrandi vottunarkerfum, álíka og þeim sem kveðið er á um í tilskipun um orkunýtingu í byggingum. Líklega verður einnig lögð áhersla á tæknilega staðla, t.d. varðandi rör og aðra innviði.

Héraðanefnd ESB er hlynnt því að samþykkt verði stefna til að draga úr vatnssóun og til að tryggja hreint vatn fyrir alla. Fyrir sveitarfélög er afar brýnt að nýrri tilskipun fylgi ekki óþarfa skrifræði og nálægðarreglan verði í heiðri höfð.

Á hliðstæðan hátt og á við um orkunýtinguna, þá hafa íslensk sveitarfélög sérstakra hagsmuna að gæta á þessu sviði og málið verður væntanlega einnig á dagskrá næsta fundar Sveitarstjórnarvettvangs EFTA.

SAMRÁÐ UM ENDURSKOÐUN LÖGGJAFAR UM LOFTGÆÐI

[Samráðsferli um endurbætur á löggjöf um loftgæði](#) (e. air quality) hefur verið ýtt af stokkunum. Framkvæmdastjórnin hyggst kynna tillögur að nýrri stefnu um loftgæði fyrir lok árs 2013. Nánari upplýsingar er að finna í [fréttatilkynningu framkvæmdastjórnarinnar](#). Evrópusamtök sveitarfélaga hafa sett á fót sérstakan rýnihóp um loftgæði sem sérfræðingur umhverfissviðs Reykjavíkurborgar mun taka þátt í. Íslensk sveitarfélög hafa sérstakra hagsmuna að gæta hvað þetta mál varðar.

ÚRGANGSMÁL Á DÖFINNI HJÁ ESB

Úrgangsreglur Evrópusambandsins eru hluti af EES-samningnum og því ber Íslandi að innleiða tilskipanir ESB þegar þær hafa verið teknar inn í samninginn. Meðhöndlun úrgangs er að stórum hluta á ábyrgð sveitarfélaga og því er brýnt að fylgjast vel með þróun úrgangsmála á vettvangi ESB.

Samband íslenskra sveitarfélaga tekur virkan þátt í starfi [Municipal Waste Europe](#) (MWE), sem eru hagsmunasamtök aðila sem starfa að meðhöndlun úrgangs. Samtökin hafa formlega stöðu hagsmunaaðila hjá Evrópusambandinu og þar með umsagnarrétt um lagafrumvörp og fleira.

INNLEIÐING RAMMATILSKIPUNAR UM MEÐHÖNDLUN ÚRGANGS

Ný [rammatilskipun](#) Evrópusambandsins um úrgang tók gildi 12. desember 2008 (2008/98/EB). Tilskipunin leysir af hólmi þrjár eldri tilskipanir um úrgang, spilliefni og olíuúrgang. Áhersla er meðal annars á aðgerðir til að minnka úrgangsmyndun og innleiða [lífferilshugsun](#) (e. life-cycle thinking). Markmiðið er að vernda umhverfi og heilsu með því að draga úr neikvæðum áhrifum af meðhöndlun úrgangs ásamt því að draga úr auðlindasóun og auka hagkvæmni.

Aðildarríkjum ESB bar að innleiða tilskipunina fyrir 12. desember 2010. Framkvæmdastjórnin hefur nú sent átta ríkjum sem enn hafa ekki lokið innleiðingu áminningu, en ríki eiga m.a. yfir höfði sér sektir innleiði þau ekki tilskipunina innan tilskilins frests. Aðildarríki glíma við ýmis álitamál við innleiðinguna, t.d. að því er varðar túlkun ákvæða. Dæmi um þetta er 2. mgr. 11. gr. um 50% markmið um endurnýtingu og endurvinnslu pappírs, plasts, málma og glers frá heimilum fyrir 2020 og 70% endurnýtingu og endurvinnslu úrgangs sem kemur til vegna byggingaframkvæmda en einnig ákvæði viðauka II um lágmarksorkunýtni í brennslustöðvum.

Á grundvelli skýrslna aðildarríkja, sem skila ber árið 2014, mun framkvæmdastjórnin leggja mat á framkvæmd tilskipunarinnar og leggja til breytingar á henni ef þörf er á. Endurvinnslumarkmið gætu þannig verið endurskoðuð eftir 2014.

Tilskipunin hefur verið tekinn inn í EES-samninginn og verður hún því innleidd á Íslandi í samræmi við reglur samningsins. Vinna við innleiðingu gæti hafist í haust.

ENDURSKOÐUN TILSKIPUNAR UM RAFRÆNAN ÚRGANG

Í Evrópu er einungis um þriðjungur raftækjaúrgangs (33%) meðhöndlaður og tilkynntur í samræmi við lög. Meira en helmingur (54%) er meðhöndlaður á annan máta – innan eða utan ESB – sem samræmist ekki reglum Evrópusambandsins. Það sem eftir stendur (13%) er urðað. Ólögleg viðskipti með raftækjaúrgang til landa utan ESB eru enn mikil. Því er ljóst að sé miðað við núverandi söfnunar- og endurvinnsluhlutfall þá verður markmiðum núgildandi tilskipunarinnar um lýðheilsu og umhverfisvernd ekki náð á næstunni. Þá hefur ólík útfærsla á ákvæðum um framleiðendaábyrgð leitt til mjög mismunandi kerfa á söfnun og endurnýtingu á þessum úrgangi í löndum ESB.

Til að bregðast við þessum vanda er tilskipun um raftækjaúrgang nú til endurskoðunar hjá ESB. Ýmis álitamál eru til skoðunar, t.d. tillögur um frekari afmörkun þess hvaða vörur falla undir tilskipunina, samræmda skráningu, markmið um að auka sérsöfnun á raf- og rafeindatækjaúrgangi úr 45% í 65% árið 2016 o.fl. Mörg þessara atriða er umdeild hjá aðildarríkjunum, t.d. er aukið söfnunarmarkmið talið vera óraunhæft fyrir nýjustu aðildarríki ESB, sem hafa þess vegna lýst andstöðu sinni við þessa aukningu. Þá eru sum aðildarríki einnig mótfallin framleiðendaábyrgðinni. Sveitarstjórnarmenn á Íslandi og í Noregi, sem og Evrópusamtök sveitarfélaga (CEMR) og MWE, leggja mikla áherslu á fulla framleiðendaábyrgð, þ.e. að framleiðendur/innflytjendur beri fjárhags- og framkvæmdalega ábyrgð á allri meðhöndlun raftækjaúrgangs sem skila má án endurgjalds á söfnunarstöðvar sveitarfélaga – frá söfnun til endurnýtingar og förgunar. Lesa má frekar um þetta mál [hér](#).

Fyrstu umræðu um [endurskoðun tilskipunarinnar um rafrænan úrgang](#) (tillaga frá 2008) er nú lokið en Evrópuþingið [ályktaði](#) um frumvarpið 3. febrúar sl. Ráðherraráðið komst svo að samkomulagi um efnið í mars. Tólfra grein ályktunar þingsins, um framleiðendaábyrgð, byggir á tillögum frá CEMR. Sveitarfélög telja þó að ganga eigi lengra, þ. e. að tryggja eigi að framleiðendaábyrgð sé skyldubundin og að kostnaður við söfnun og geymslu falli ávallt á framleiðendur. Önnur umræða um endurskoðunina er nú að hefjast en CEMR mun leita leiða til að koma breytingartillögum sem miða að aukinni framleiðendaábyrgð á framfæri við Evrópuþingið. Gert er ráð fyrir að þingið og framkvæmdastjórnin semji um tilskipunina á haustmánuðum og að hún verði samþykkt af þinginu í nóvember. Pólland hyggst í formennskutíð sinni beita sér fyrir því að endurskoðuð tilskipun um raf- og raftækjaúrgang nái fram að ganga.

MEÐHÖNDLUN LÍFRÆNS ÚRGANGS Í FRAMTÍÐINNI

Undanfarið hefur endurvinnsla lífræns úrgangs verið mikið til umræðu á vettvangi ESB, en hér er átt við lífrænan úrgang frá heimilum og sambærilegan úrgang úr rekstri, svo sem matarleifar og garðaúrgang. Pappír, timbur og álíka telst þó ekki til lífræns úrgangs í þessum skilningi heldur til lífræns niðurbjótanlegs úrgangs. Munurinn á þessu tvennu er að verða mikilvægur vegna þeirrar umræðu um sérstaka meðhöndlun lífræns úrgangs sem nú fer fram á vettvangi ESB. Framkvæmdastjórnin gaf út [grænbók um lífrænan úrgang](#) í desember 2008 til að örva umræðu og ákvarðanatöku um hvort sértækt regluverk um þennan úrgang sé æskilegt. Framkvæmdastjórnin og Evrópuþingið deila um það hvort þörf sé á nýrri löggjöf til að tryggja viðunandi vinnslu lífræns úrgangs. Framkvæmdastjórnin telur ekki að þörf sé á frekari löggjöf á meðan Evrópuþingið er á annarri skoðun og telur nauðsynlegt að setja sérstaka tilskipun til að auka endurvinnslu lífræns úrgangs.

Í [orðsendingu](#) sem birt var í fyrra leggur framkvæmdastjórnin til úrbætur og forgangsverkefni en áréttar að hún telji ekki þörf á frekari stefnumótun á vettvangi ESB til að tryggja að aðildarríki geti gripið til viðeigandi ráðstafana til að bæta meðhöndlun á lífrænum úrgangi. Framkvæmdastjórnin telur að frekari rannsókna sé þörf, sérstaklega með vísan til nálægðarreglunnar, áður en hún leggur til bindandi markmið um meðferð lífræns úrgangs. Af þeim sökum óskaði framkvæmdastjórnin í lok síðasta árs eftir upplýsingum frá hagsmunaaðilum um það hvort þeir telji bindandi markmið um endurvinnslu lífræns úrgangs æskileg. Hagsmunaðilar eru ekki sammála um markmiðin en margar skoðanir eru uppi um þau. Deilt er m.a. um það hvort æskilegt sé að setja eitt eða fleiri markmið, aðlögunartímabil fyrir „mjúk“ markmið áður en bindandi markmið yrðu sett, möguleika á því að velja milli markmiða o.fl. Ráðgjafi framkvæmdastjórnarinnar leggur til að sett verði mismunandi landsmarkmið sem tryggi sveigjanleika fyrir sveitarfélög til að laga þau að aðstæðum á hverjum stað. Rannsókn á endurvinnslumarkmiðum og mat á áhrifum þeirra er í farvatninu hjá framkvæmdastjórninni en ákvörðun um markmið í endurvinnslu lífræns úrgangs verður tekin samhliða endurskoðun rammatilskipunar um úrgang árið 2014.

Sveitarstjórnarvettvangur EFTA [ályktaði](#) um endurvinnslu lífræns úrgangs á öðrum fundi sínum í nóvember sl. Þar eru sjónarmið framkvæmdastjórnar ESB árétuð, þ.e. að núgildandi löggjöf sé fullnægjandi; aðeins þurfi að tryggja bætta framfylgd hennar. Á Íslandi mun meðhöndlun lífræns niðurbjótanlegs úrgangs verða þungamiðjan enda munu brátt gerðar auknar kröfur um endurnýtingu slíks úrgangs. Verið er að ræða fyrirkomulag endurnýtingar lífræns úrgangs þar sem málið heyrir bæði undir umhverfisráðuneytið og sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið. Verkaskipting milli þeirra er óljós og hafa sveitarfélög farið fram á skýrar og sameiginlegar reglur sem gilda um meðhöndlun lífræns úrgangs. Lesa má nánar um þetta mál í [umræðuskjali](#) sem finna má á [heimasíðu sveitarstjórnarvettvangsins](#).

SNJALLBORGIR OG SAMFÉLÖG (E. SMART CITIES AND COMMUNITIES)

Í júní kynnti framkvæmdastjórn Evrópusambandsins nýja áætlun sem nefnist „[Snjallborgir og samfélög](#)“. Áætlunin er hluti af 7. rannsóknáætluninni ESB (FP7) og því opin fyrir íslenska aðila. Hún veitir styrki til nýsköpunarverkefna sveitarfélaga á sviði samgangna, orku- og upplýsingatækni. Fyrst var auglýst eftir umsóknum 19. júlí sl. en gert er ráð fyrir að fyrstu verkefnin hefjist sumarið 2012.

Áætlunin nýtist líklega helst stærri borgum en æskilegt er að þátttakendur eigi aðild að [Sáttmála sveitarfélaga um sjálfbæra orku \(Covenant of Mayors\)](#) (sjá hér að framan).

NÝ SAMGÖNGUÁÆTLUN ESB

[Samgöngustefna](#) sambandsins er grundvöllur samstarfs aðildarríkja ESB í samgöngumálum. Frá upphafi hafa meginmarkmið samgöngustefnunnar verið sjálfbærni, hreyfanleiki, umhverfisvernd, næg orka, vinnuvernd, neytendavernd og vernd íbúa. Helstu samgönguvandamál ESB-ríkja hafa verið tengd flutningum á vegum, svo sem umferðarteppur, losun gróðurhúsalofttegunda, slys o.fl. Því hefur eitt af meginverkefnum samgöngustefnunnar verið að færa flutninga af vegum yfir á aðrar flutningsleiðir, aðallega á vatnaleiðir, járnbrautir og sjó.

Í mars kynnti framkvæmdastjórn ESB [hvítbók um framtíð samgöngumála í Evrópu](#). Stefnan miðar að því að tryggja öflugt og samkeppnishæft samgöngukerfi sem eykur hreyfanleika íbúa álfunnar, ásamt því að stuðla að minni notkun jarðefnaeldsneytis. Minni notkun á jarðefnaeldsneyti leiðir síðan af sér minni losun gróðurhúsalofttegunda og er ætlunin að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda frá samgöngum um 60% til ársins 2050. Markmiðið er að hefðbundnir bensín- og dísilbílar víki fyrir loftslagsvænum farartækjum og að 50% farþega og vöruflutninga á lengri leiðum færist af vegakerfinu og yfir á lestir og flutningaskip.

Hvítbókinni fylgir [vinnuskjal framkvæmdastjórnarinnar](#) og [mat á áhrifum](#) tillagnanna sem settar eru fram í skjalinu.

Hvítbókin setur fram stefnumið um samgöngumál á næstu tíu árum og markmið til ársins 2050. Fjöldi sviða snertir málefni er falla undir EES-samninginn og því getur stefnan haft umtalsverð áhrif á íslensk sveitarfélög.

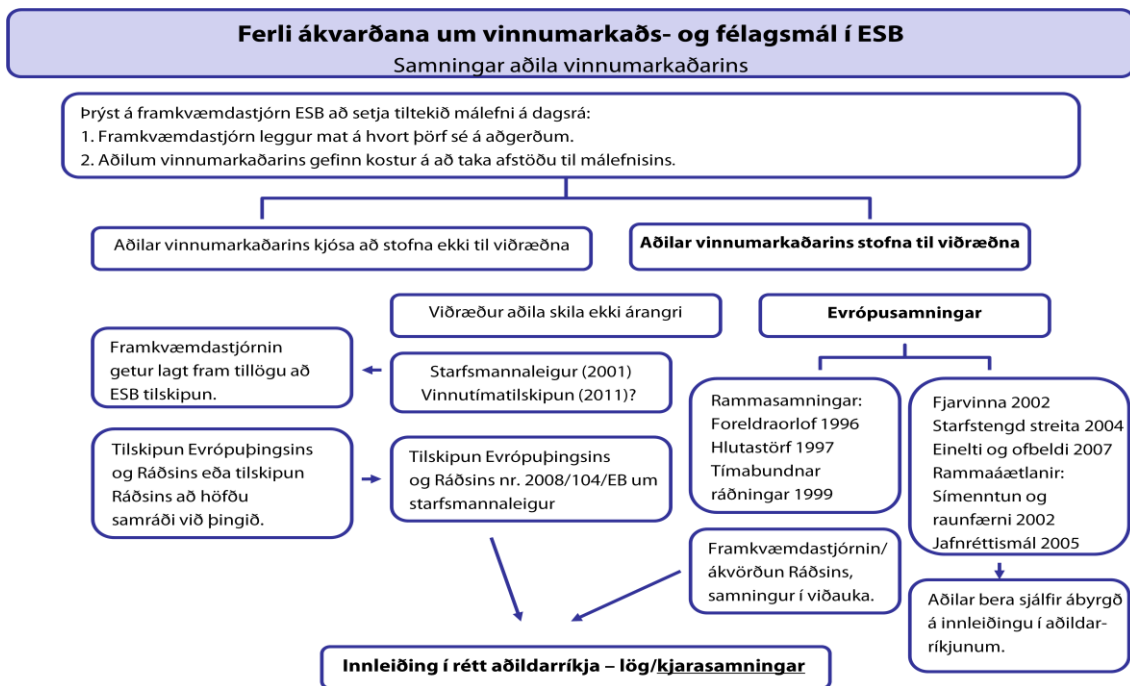
5. FÉLAGS-, KJARA- OG STARFSMANNAMÁL

SAMRÁÐ VIÐ AÐILA VINNUMARKAÐARINS (E. SOCIAL DIALOGUE)

Sáttmáli um starfshætti ESB (154-155.gr.) kveður á um þátttöku aðila vinnumarkaðarins í mótun stefnu sambandsins um vinnumarkaðs- og félagsmál (e. social policy). Annars vegar ber framkvæmdastjórninni að hafa samráð við aðila vinnumarkaðarins áður en hún leggur til nýmæli eða breytingar er snerta stefnuna. Hins vegar hafa aðilar vinnumarkaðarins heimild til að gera tvíhliða samkomulag sín á milli um viðfangsefni á sviði vinnumarkaðs- og félagsmála. Samningaviðræður af þessu tagi eru að hefjast um endurskoðun vinnutímatilskipunarinnar (sjá nánari umfjöllun hér að neðan) en dæmi um afraksturinn er [Rammasamningur um einelti og ofbeldi á vinnustað](#) (sjá einnig umfjöllun hér að neðan).

Íslensk stjórnvöld veita aðilum vinnumarkaðarins á Íslandi, þ.e. stéttarfélögum og viðsemjendum þeirra, tækifæri til að hrinda tilskipunum og rammasamningum í framkvæmd með kjarasamningi.

[Samráðsnefnd aðila vinnumarkaðarins](#) á Evrópuvísu (e. Social Dialogue Committee) kemur saman 3-4 sinnum á ári til að ræða vinnumarkaðsmál, samþykkja tvíhliða samninga, o.fl. Nefndin er skipuð fulltrúum ólíkra Evrópusamtaka atvinnurekenda og launþega. Þá ber einnig að geta sérstakrar samráðsnefndar aðila vinnumarkaðarins fyrir stað- og svæðisbundin stjórnvöld (e. [European Sectoral Social Dialogue Committee for Local and Regional Government](#) sem Samband íslenskra sveitarfélaga tekur þátt í. Nefndin var sett á fót árið 2004 en aðild að henni eiga fulltrúar Evrópusamtaka sveitarfélaga (CEMR) og Bandalags samtaka launþega í almannatjónustu (e. European Federation of Public Service Unions (EPSU)).

NÝ JAFNRÉTTISÁÆTLUN 2010-2015

Síðasta haust kynnti framkvæmdastjórnin fimm ára [áætlun um jafnrétti kynjanna](#). Áætlunin felur annars vegar í sér tiltekna aðgerðir og hins vegar kynjasambættingu innan aðildarríkja sambandsins. Sex forgangssvið eru tilgreind: efnahagslegt sjálfstæði, launajafnrétti, jafnrétti í ákvarðanatöku, aðgerðir til að binda enda á kynbundið ofbeldi og aðgerðir til að auka jafnrétti í löndum utan ESB. Þá er sérstaklega kveðið á um aðgerðir til að útrýma neikvæðum kynjastaðalmyndum, aðgerðir til að tryggja að Evrópureglum á þessu sviði sé framfylgt og að stuðlað verði að aukinni umræðu um jafnréttismál á vettvangi ESB.

VINNUTÍMATILSKIPUNIN ENDURSKOÐUÐ

[Vinnutímatilskipunin](#) (Tilskipun ráðsins 93/104/EB frá 23. nóvember 1993 um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma) mælir fyrir um lágmarkskröfur um öryggi og heilsuvernd í tengslum við skipulag vinnutíma, m.a. rétt starfsmanna til daglegs hvíldartíma samfelld í 11 klukkustundir á hverju 24 klukkustunda tímabili, samfelldan lágmarkshvíldartíma í 24 klukkustundir á hverju sjö daga tímabili til viðbótar við 11 klukkustunda hvíldartímann og að meðalvinnustundafjöldi fyrir sjö daga tímabil fari ekki yfir 48 klukkustundir, að yfirvinnu meðtalinni. Tilskipunin skilgreinir vinnutíma sem þann tíma sem starfsmaður er við störf, eða er vinnuveitanda innan handar og innir af hendi störf sín eða skyldur í samræmi við innlend lög og/eða réttarvenju. Aðildarríkjum er heimilt að laga reglur ESB að aðstæðum sínum (t.d. er vinnuvikan víða styttri en 48 stundir) og semja um ýmis atriði í kjarasamningum. Þá eru undanþágur og frávik heimil við tiltekna aðstæður.

Í kjölfar dóma Evrópudómstólsins í spænskum (SIMAP) og þýskum (Jaeger) málum, sem skáru úr um að bak- og [staðarvaktir](#) teljist til vinnutíma í skilningi tilskipunarinnar, lagði framkvæmdastjórn ESB fram tillögur að breytingum á henni árið 2004. Breytingarnar náðu þó ekki fram að ganga þar sem Ráð ESB og Evrópuþingið gátu ekki komist að samkomulagi um tillöguna, þrátt fyrir tvær umræður og sátttaferli (e. conciliation process) árið 2009. Enn er því lagaleg óvissa um hvernig skýra beri ýmis

ákvæði tilskipunarinnar og sumum aðildarríkjum reynist erfitt að framfylgja hluta reglukerfis ESB á þessu sviði; í fjölda aðildarríkja er umdeilanlegt hvort löggjöf og/eða framkvæmd samræmist ESB löggjöf. Nýlegir dómur í málum Pereda, Shultz-Hof, Stringer og Marshall-Clay hafa einnig sýnt fram á nauðsyn þess að endurskoða vinnutímatilskipunina.

Þann 24. mars 2010 samþykkti framkvæmdastjórn ESB orðsendingu um að ýta úr vör fyrsta áfanga samráðs við aðila vinnumarkaðarins um vinnutímamál í samræmi við 3. mgr. 154. gr. sáttmála um starfshætti Evrópusambandsins. Í desember á síðasta ári hófst síðari áfangi samráðsins með [orðsendingu](#) frá framkvæmdastjórninni þar sem dregnar eru saman niðurstöður fyrsta áfanga og nýlegar kannanir um efnahagsleg og félagsleg áhrif tilskipunarinnar og framkvæmd aðildarríkja ESB. Orðsendingin setur einnig fram helstu atriði sem máli skipta við endurskoðun tilskipunarinnar og byggir hún á [skýrslu](#) framkvæmdastjórnarinnar um efnið.

VIÐHORF AÐILA VINNUMARKAÐARINS

Aðilar vinnumarkaðarins eru sammála um að á síðustu árum hafi orðið miklar breytingar í atvinnulífinu sem kalla á endurskoðun vinnutíma. Þá greinir þó á um hvað breytinga er þörf; vinnuveitendur telja að þörf sé á lagabreytingum sem miði að frekari sveigjanleika vinnutíma á meðan stéttarfélag telja að þörf sé á breytingum sem styrkja réttarvernd starfsfólks. Aðilar vinnumarkaðarins leggja einnig áherslu á sérstöðu tiltekinna geira og afleiðingar efnahagskreppunnar.

Opinberir aðilar benda sérstaklega á skyldu sína til að veita þjónustu allan sólarhringinn á tilteknum sviðum, vaxandi eftirspurn eftir heilsugæslu og þjónustu fyrir eldri borgara vegna breyttrar lýðfræðilegrar samsetningar þjóða og erfiðleika vegna fjárskorts á krepputímum ásamt langvarandi skorti á hæfu starfsfólki til starfa við heilbrigðisþjónustu.

Einkaaðilar leggja áherslu á þætti eins og aukna samkeppni, hnattvæðingu, þróun frá framleiðslu til þjónustu, markaðsóstöðugleika og tækniþróun, einkum aukna notkun upplýsinga- og fjarskiptatækni.

SJÓNARMÍÐ FRAMKVÆMDASTJÓRNAR ESB

Á fundi Evrópusamtaka sveitarfélaga með fulltrúa framkvæmdastjórnarinnar, Madeleine Reid kom fram að framkvæmdastjórnin leggur ekki áherslu á að „staðarvaktir“ verði *endurskilgreindar* (þ.e. teljast til vinnutíma sbr. Jaeger og SIMAP dómanna) heldur verður gerð tillaga að undanþágu þar sem heimilað verður að telja vinnustundir á staðarvöktum öðru vísi en aðrar vinnustundir, t.d. eitthvað í líkingu við jafngildiskerfið í Frakklandi (e. equivalence system). Afar erfitt er að gera skýran greinarmun á virkum og óvirkum vinnutíma og því er framkvæmdastjórnin hlynnt *auknum sveigjanleika* sem tekur mið af aðstæðum hverju sinni.

Í þeim tilvikum þar sem starfsmaður býr á vinnustað (t.d. heimahjúkrun) og er á bakvöktum er þó um sérstakar aðstæður að ræða sem kalla á nánari athugun.

Með hliðjón af regluverki ESB um öryggi og hollustuhætti á vinnustöðum telur framkvæmdastjórnin nauðsynlegt að heimila undanþágur, sem miða að bættu öryggi og hollustuvernd, en *reglur um sunnudagshvöld verða ekki endurskoðaðar* að þessu sinni.

Framkvæmdastjórnin telur einnig nauðsynlegt að *endurskoða heimild til að víkja frá ákvæðum tilskipunarinnar fyrir* æðstu stjórnendur og starfsfólk sem ræður tíma sínum sjálf (e. autonomous workers) með það fyrir sjónum að skilgreina heimildina betur til að bregðast við breytingum á

vinnumarkaði og koma í veg fyrir misnotkun. Framkvæmdastjórnin segir erfitt að undanþiggja slökkviliðsmenn frá gildissviði tilskipunarinnar, t.d. með vísan til þess að þeir falli undir fleiri en einn ráðningarsamning (e. multiple contracts) og því sé e.t.v. þörf á undanþágu í slíkum tilvikum.

Aðildarríki ESB deila um það hvort áfram eigi að heimila *undanþágur frá 6. gr. um hámarksvinnutíma á viku*. Nú nýta 16 ESB-ríki sér þessa heimild, flest í tengslum við atvinnugreinar sem kalla á mikla notkun bakvakta. Framkvæmdastjórnin telur *ekki raunhæft að fella niður heimildina og leggur því áherslu á aukinn sveigjanleika við talningu vinnustunda* sem miðar að því að færri ríki sjái þörf á að nýta sér heimildina. Hins vegar vill framkvæmdastjórnin tryggja að farið sé að skilyrðum undanþágunnar að því er varðar samþykki starfsfólks, eftirlit með fjölda yfirvinnustunda (sem er nú er ábótavant) o.fl.

Schultz-Hoff og *Stringer*-dómarnir kveða á um að starfsmaður í veikindaleyfi eigi tilkall til launaðs árlegs orlofs vegna þess tíma sem hann er í veikindaleyfi. Ekki er þó skýrt hvort starfsmaður í veikindaleyfi til lengri tíma getur safnað rétti til launaðs orlofs yfir nokkurra ára tímabil. Slíkt myndi hafa í för með sér ófyrirséðan og mögulega umtalsverðan kostnað fyrir vinnuveitendur. Þetta gæti ýtt undir uppsagnir fólks í veikindaleyfi áður en ljóst er hvort það muni geta snúið aftur til vinnu. Framkvæmdastjórnin er hlynnt því að *ríkjum verði heimilt að setja þak á uppsöfnun launaðs orlofs milli ára í langtímaveikindaleyfi*.

AÐILAR VINNUMARKAÐARINS HEFJA SAMNINGAVIÐRÆÐUR UM ENDURSKOÐAÐA VINNUTÍMATILSKIPUN

Aðilar vinnumarkaðarins hafa nú samþykkt að semja um endurskoðun vinnutímatilskipunarinnar (sbr. 155. gr. sáttmála um starfshætti ESB). Í því felst að framkvæmdastjórnin setur lagasetningarvinnu á hilluna. Ef aðilar vinnumarkaðarins ná samkomulagi er um tvær leiðir að velja til að koma því í framkvæmd. Annars vegar með aðgerðum í hverju landi í samstarfi yfirvalda og aðila vinnumarkaðarins. Hins vegar er mögulegt að innleiða samkomulag af þessu tagi með tilskipun frá Ráði ESB (sjá mynd hér að framan). Ekki er víst að samkomulag náist um vinnutímatilskipunina þar sem Evrópusamtök atvinnulífsins virðast hafa mjög þröngar samningsheimildir og margt ber í milli. Ef samkomulag næst ekki þá er framkvæmdastjórninni heimilt að hefja endurskoðun tilskipunarinnar að nýju.

AÐGERÐIR TIL AÐ DRAGA ÚR EINELTI OG OFBELDI Á VINNUSTAÐ

[Rammasamningur um einelti og ofbeldi á vinnustað](#) var handsalaður af Evrópusamtökum launafólks (ETUC) og Evrópusamtökum atvinnurekenda (BUSINESSEUROPE/UEAPME/CEEP) árið 2006 og tók hann gildi árið 2007. Eftir undirritun höfðu aðildarsamtökin allt að þrjú ár til að hrinda honum í framkvæmd í aðildarríkjunum. Á Íslandi eru það Alþýðusamband Íslands og Samtök atvinnulífsins sem hafa skuldbundið sig til að koma samningnum í framkvæmd.

Samningurinn er rammasamningur þar sem hugtök og viðfangsefni eru skilgreind og kveðið er á um helstu réttindi og skyldur aðila á vinnustað, bæði launafólks og atvinnurekenda. Samningurinn kveður á um meginreglur til að fyrirbyggja og bregðast við einelti og ofbeldi á vinnustað. Hann lætur hins vegar aðilum vinnumarkaðarins í hverju landi fyrir sig eftir að útfæra efnið frekar og koma samningnum í framkvæmd.

Danska sveitarfélagasambandið, samtök opinberra starfsmanna og danska héraðasambandið hafa tekið höndum saman um áhugavert verkefni til að koma samningnum í framkvæmd hjá vinnustöðum sveitarfélaga. Bækling og nánari upplýsingar um verkefnið er að finna [hér](#).

LÍFEYRISMÁL

Framkvæmdastjórn ESB hefur nú kynnt niðurstöður umsagnarferlis um [grænbók um lífeyrismál](#) sem lauk í júlí í fyrra. Ráðist var í gerð grænbókarinnar m. a. vegna:

- Vaxandi ójafnvægis milli aukinna lífslíkna og lækkandi eftirlaunaaldurs. Hægt hefur á þessari þróun frá árinu 2000 en víða í Evrópu fer fólk á eftirlaun fyrir sextugt.
- Lýðfræðilegra breytinga; Evrópubúar eldast og fæðingum fækkar.
- Frá 2012 mun fólk á vinnualdri fækka og mörg aðildarríki ESB reyna nú að breyta lífeyriskerfum sínum til að bregðast við þeim vanda.
- Kreppan hefur enn bætt á vandann þar sem lífeyrissjóðir hafa margir fengið skell og fjárhagur ríkja og atvinnuástand versnar.

[Samráðsferlið](#) leiddi í ljós að aðstæður aðildarríkja og forgangsöröðun er mjög mismununandi að því er varðar lykilatriði, s.s. hækkun eftirlaunaaldurs, umbætur á vinnumarkaði og endurskoðun lífeyriskerfis. Lögð var áhersla á að nauðsyn bæri til að endurbæta lífeyriskerfi til að tryggja opinberan fjárhag og að lífeyrir nægi til framfærslu. Nauðsynlegt sé einnig að hækka eftirlaunaaldur og koma á samhæfðu evrópsku kerfi þar sem Evrópubúar geti fylgst með lífeyrisréttindum sínum. Þá var áréttað að ESB gegni mikilvægu hlutverki við að samhæfa lífeyriskerfi í aðildarríkjunum og að reglur ESB um starfstengdan lífeyri (e. occupational pensions) þarfnist endurskoðunar til að tryggja að ávinningi af innri markaðnum verði náð. Vegna ólíkra aðstæðna í aðildarríkjum er talið brýnt að lífeyrismál verði áfram í þeirra höndum þótt einhvers konar samráð og samhæfing á vettvangi ESB sé nauðsynleg. Samráðsferlið leiddi í ljós ýmis vandamál sem aðildarríki eiga sammerkt en Evrópuþingið og fjöldi aðildarríkja lögðu áherslu á nauðsyn þess að nálægðarreglan sé virt. Hvítbók um lífeyrismál, sem byggir á samráðsferlinu, er væntanleg í haust. Þá verður tilskipun um stofnanir fyrir starfstengdan lífeyri einnig endurskoðuð á þessu ári. Kynningu á lífeyrismálum er að finna [hér](#).

EVROPUÁR VIRKNI ALDRAÐRA OG SAMSTÖÐU KYNSLÓÐANNA 2012 (E. EUROPEAN YEAR OF ACTIVE AGEING AND SOLIDARITY BETWEEN GENERATIONS)

[Evrópuárinu](#) er ætlað að stuðla að „virkri öldrun“ og aukinni samstöðu kynslóðanna með aðgerðum til að tryggja aukið heilbrigði, þátttöku og öryggi eldri borgara í Evrópu til að auka lífsgæði þeirra. Á árinu verður vakin athygli á hugmyndafræðinni sem „virk öldrun“ byggir á og jafnframt reynt að greina og kynna fyrirmyndarverkefni á þessu sviði. Kynningu á Evrópuárinu er að finna [hér](#).

ÁÆTLUN Í MÁLEFNUM FATLAÐS FÓLKIS TIL ÁRSINS 2020

Framkvæmdastjórnin kynnti nýja [áætlun í málefnum](#) fatlaðra í nóvember á síðasta ári en ESB fullgilti samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks í desember. Áætlunin miðar að því að gera fötluðu fólki kleift að taka fullan þátt í samfélaginu, uppræta mismunun vegna fötlunar og að tryggja full mannréttindi fatlaðs fólks. Áætlunin byggir á átta áherslusviðum: aðgengi, þátttöku, jafnrétti, atvinnuþátttöku, menntun, félagslegri vernd, heilbrigði og utanríkistefnu, en fyrir hvert þeirra hafa tiltekin markmið verið sett fram. Ætlunin er að framkvæmd áætlunarinnar verði í nánu samstarfi aðildarríkja og ESB-stofnananna.

6. UPPLÝSINGATÆKNIMÁL

AÐGERÐAÁÆTLUN UM RAFRÆNA STJÓRNSÝSLU

[Aðgerðaáætlun ESB um rafræna stjórnsýslu](#) fellur undir eitt flaggskipa Evrópa2020-áætlunarinnar; „[Rafræn Evrópa](#)“ (e. Digital Agenda for Europe). Áætluninni er ætlað að bæta aðgang að almannapjónustu um alla Evrópu með því að aðstoða innlend stjórnvöld við að auka og bæta þjónustu sem aðgengileg er á vefnum. Áætlunin setur fram fjörutíu aðgerðir á næstu fimm árum sem ætlað er að gera ESB-borgurum og fyrirtækjum kleift að nýta sér rafræna þjónustu til þess m.a. að skrá fyrirtæki, sækja um og fá aðgang að félags- og heilbrigðisþjónustu, skrá sig í háskóla og svara útboðum. Bætt rafræn þjónusta getur aukið samkeppnishæfni Evrópu og gert stjórnvöldum kleift að bjóða bætta þjónustu á hagkvæman hátt á tímum efnahagsþrenginga. Af þeim sökum leggur áætlunin áherslu á að rafræn stjórnsýsla fyrir borgara verði aukin um 50% til ársins 2015 og um 80% fyrir fyrirtæki (sjá [minnisblað ESB IP/10/581](#), [MEMO/10/199](#) og [MEMO/10/200](#)).

Aðildarríki ESB munu gegna lykilhlutverki við að koma aðgerðaáætluninni í framkvæmd en framkvæmdastjórnin mun bæta skilyrði til að tryggja framboð rafrænnar þjónustu yfir landamæri, s.s. að því er varðar rafræn skilríki. Kynningu á áætluninni er að finna [hér](#). Athugasemdir Evrópusamtaka sveitarfélaga er að finna [hér](#).

7. BYGGÐASTEFNA ESB

Byggðastefnu Evrópusambandsins er ætlað að auka jafnvægi milli svæða og efla efnahagslega og félagslega samheldni innan sambandsins. Leiðir að þessu markmiði eru m.a. að styrkja grundvöll fjölbreyttrar atvinnustarfsemi, auka menntun og færni, efla samkeppnishæfni svæða og stuðla þannig að auknum hagvexti og lífsgæðum í aðildarríkjum ESB. Stefnunni er ennfremur ætlað að stuðla að samræmingu aðgerða til að ná þeim langtíamarkmiðum sem aðildarríkin hafa sammælst um og birtast í Evrópa2020-áætluninni. Í raun má segja að byggðastefna Evrópusambandsins feli í sér atvinnu-, efnahags- og velferðarstefnu í mjög víðum skilningi.

Byggðastefnan hvílir á þremur markmiðum (e. objective) og þeim til stuðnings eru þrír sjóðir, Samheldnisjóður, Félagsmálasjóður og Byggðapróunarsjóður, sem saman eru nefndir uppbyggingarsjóðir (e. structural funds). Byggðastefna ESB fellur utan EES-samningsins en er áhugaverð vegna aðildarumsóknarinnar, ekki síst fyrir sveitarfélög.

Þrjú markmið	Þrír sjóðir		
1. Samleitni (convergence)	Byggðapróunarsjóður (ERDF)	Félagsmálasjóður (Social Fund, ESF)	Samheldnissjóður (Cohesion Fund)
2. Samkeppnishæfni og atvinna (competitiveness & employment)	Byggðapróunarsjóður (ERDF)	Félagsmálasjóður (Social Fund, ESF)	
3. Samvinna milli svæða (Territorial Cooperation)	Byggðapróunarsjóður (ERDF)		

ENDURSKOÐUN SAMHELDNISTEFNU ESB

Nú stendur yfir endurskoðun á samheldnistefnu ESB (e. Cohesion Policy) fyrir næsta fjárhags- og áætlunartímabil (2014-2020). Fimmta skýrslan um efnahagslega, félagslega og svæðisbundna samheldni ([Fifth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion](#)), sem framkvæmdastjórn ESB birti í nóvember 2010 er mikilvægur hluti af endurskoðunarferlinu. Í skýrslunni er farið yfir árangur stefnunnar undanfarin ár og hugsanlega framtíðarþróun. Aðildarríkjum ESB, sveitarfélögum og öðrum hagsmunaaðilum gafst kostur á að skila inn umsögnum um skýrsluna til 31. janúar 2011 og bárust

umsagnir frá fjölmörgum aðilum. Hagsmunaaðilar tóku margir undir sjónarmið framkvæmdastjórnarinnar um nauðsyn tengsla stefnunnar við Evrópa2020-áætlunina, aukna áherslu á endanlegan árangur (e. outcome) í stað eftirlits með því að skrifinnnskukröfum sé fullnægt, samhæfða stjórnun og áætlanagerð fyrir alla sjóðina og frekari hagræðingu og einföldun á stjórnsýslu þeirra. Framkvæmdastjórnin hefur kynnt lagafrumvarp um fjárhagsætlun og fyrirkomulag fyrir 2014-2020 en stefnt er að því að ráðherraráð ESB og Evrópuþingið nái samkomulagi um endanlega lagatexta í tíma, þannig að aðildarríki nái að undirbúa innleiðingu nýrrar stefnu áður en næsta tímabil hefst árið 2014.

ÁHERSLA Á RAUNVERULEGAN ÁRANGUR UMFRAM AÐFERÐIR

Sem fyrr segir verður á næsta tímabili lögð aukin áhersla á raunverulegan árangur en finna þarf heppilega mælikvarða til að sýna mælanlegan árangur í formi framþróunar og bættra lífsgæða fyrir ESB borgara. Markmiðið nú er byggja upp kerfi þar sem hvert aðildarríki og svæði velja, með hliðsjón af samþykktum meginreglum (e. principles), þá mælikvarða sem henta best til að meta framvindu og árangur verkefna .

NÝMÆLI Í STEFNUMÓTANDI ÁÆTLANAGERÐ (E. STRATEGIC PROGRAMMING)

Búið er að leggja fram drög að nýrri stefnumótandi nálgun fyrir samheldnistefnuna sem ætlað er að tryggja samþættingu stefnu ESB á mismunandi sviðum til að ná markmiðum Evrópa2020-áætlunarinnar. Nálgunin er þríþætt:

Sameiginlegur stefnumótandi rammi (e. Common Strategic Framework). Framkvæmdastjórn ESB samþykkir sameiginlegan stefnumótandi ramma, sem er ætlað að umbreyta markmiðum Evrópa2020-áætlunarinnar yfir í forgangsmál varðandi fjárfestingar. Þessi rammi mun ná yfir fimm sjóði: Samheldnisjóðinn, Bygðapróunarsjóðinn (ERDF), Félagsmálasjóðinn (ESF), Dreifbýlispróunarsjóð evrópsks landbúnaðar (EAFRD) og Sjávarútvegssjóðinn (EFF). Með þessum hætti, einum sameiginlegum ramma í stað margra, er ætlunin að tryggja samræmingu stefnumála (e. policies) á ofangreindum sviðum. Til þess að flýta fyrir samþykkt og tryggja samræmi er lagt til að það verði framkvæmdastjórnin sem samþykki rammann á vettvangi ESB.

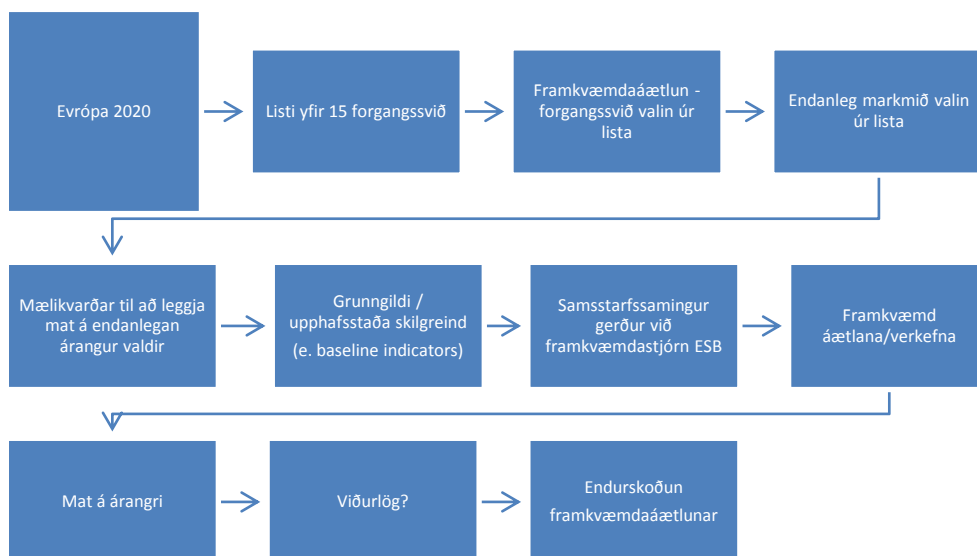
Samstarfssamningur um þróun og fjárfestingar (e. Development and Investment Partnership Contract) sem byggir á hinum sameiginlega stefnumótandi ramma, setur fram forgangsfjárfestingar, skiptingu fjárveitinga milli forgangssviða og áætlana, samþykkt skilyrði (conditionalities) og þau markmið sem ætlunin er að ná í hverju aðildarríki. Samningurinn mun byggjast á niðurstöðum viðuræðna milli framkvæmdastjórnarinnar og aðildarríkjanna um þá stefnu sem sett verður fram í umbótaáætlunum ríkjanna (e. National Reform Programmes) og mun einnig lýsa samræmingu milli ESB sjóða í hverju ríki fyrir sig.

Samstarfssamningurinn á að fela í sér fjórþættan virðisauka: 1) nánari samvinnu framkvæmdastjórnarinnar og aðildarríkja og svæða við að skilgreina forgangsfjárfestingar; 2) aukna skilvirkni sjóða með samræmingu ESB-aðgerða og með því að skilgreina forgangssvið og árangur sem áætlanir eiga að skila; 3) skilgreiningu skilyrða um skilvirka notkun sjóðanna og þær aðgerðir sem aðildarríki og svæði þurfa að grípa til að uppfylla þau; og 4) virka þátttöku aðila á lands-, svæðis- og staðarvísu til að ná markmiðum Evrópa2020-áætlunarinnar.

Framkvæmdaáætlanir (e. Operational Programmes) verða áfram aðalstjórnartækið. Í þeim verða sett fram forgangssvið hvers aðildarríkis ásamt skýrum og mælanlegum markmiðum.

Á grundvelli Evrópa2020-áætlunarinnar verða samþykkt um 15 forgangssvið sem aðildarríki geta valið úr. Gert er ráð fyrir að ríkari aðildarríkin muni hafa úr færri forgangssviðum að velja en þau fátækari; þau muni mögulega aðeins geta valið 3 af 15 sviðum. Forgangssviðin munu t.d. lúta að aðgerðum til að stuðla að nýsköpun og aukinni notkun endurnýjanlegra orkugjafa, aðgerðum til að styðja lítil og meðalstór fyrirtæki og auka atvinnuþátttöku og draga úr langtímaatvinnuleysi. Undir hvert forgangssvið munu síðan heyra tiltekna aðgerðir og markmið um niðurstöður/árangur sem aðildarríki verða einnig að setja sér. Lögð er áhersla á nauðsyn þess að til staðar sé sveigjanleiki til að aðlagða áætlanir að sérstöðu einstakra landa og svæða. Taka verði tillit til upphafsstöðu, sérstakra áskorana og tækifæra í hverju landi fyrir sig.

Tillaga framkvæmdastjórnarinnar um hið nýja fyrirkomulag á framkvæmd samheldnistefnunnar:

Ákvarðanir um uppbyggingu áætlana og fjölda framkvæmdaáætlana verður líkt og á núverandi tímabili tekin með hliðsjón af svæðisbundinni sérstöðu og stofnanauppbyggingu aðildarríkja. Rætt hefur verið um að veita stjórnunaraðilum (e. Managing Authorities) aukið svigrúm til að fela svæðisbundnum aðilum framkvæmd á hluta af áætlunum, t.d. aðgerðir til að styðja við þróun í borgum/þéttbýli og á stöðum með landfræðilega sérstöðu. Lagt er til að samið sé samhliða um samstarfssamningana og framkvæmdaáætlanirnar og að það verði á forræði framkvæmdastjórnarinnar að samþykka samstarfssamningana fyrir hönd ESB.

FJÁRMÖGNUN SAMHELDNISTEFNUNNAR

Í drögum að [fjárlagaramma](#) ESB fyrir 2014-2020 sem birtur var í júní leggur framkvæmdastjórnin til að 376 milljörðum evra verði veitt til samheldnistefnunnar á næsta tímabili:

- €162,6 milljörðum til samleitnimarkmiða,
- €38,9 milljörðum til nýrra svokallaðra „millibilssvæða“ (e. transition regions) (75-90% af ESB VLF),
- €53,1 milljörðum til samkeppnimarkmiða,
- €11,7 milljörðum til svæðasamvinnu,
- €68,7 milljarðar til Samheldnisjóðsins.

Að minnsta kosti 25% af fjármagni samheldnistefnunnar verður veitt til Félagsmálasjóðsins. Áætlunin gerir einnig ráð fyrir 40 milljörðum evra til nýrrar áætlunar *Connecting Europe* sem ætlað er að styrkja fjárfestingu í samgöngum, orkumálum og upplýsingatækni.

ENDURSKOÐUN SAMEIGINLEGRAR LANDBÚNAÐARSTEFNU ESB

Sameiginleg landbúnaðarstefna ESB hefur löngum verið umdeild en sameiginlegur innri markaður, sameiginlegur ytri tollur og sameiginleg fjármögnun liggja henni til grundvallar. Stefnan gerir það að verkum að flytja má landbúnaðarvörur óhindrað innan ESB án þess að á þær séu lagðir tollar og önnur gjöld og án niðurgreiðslna. Heimilt er að styrkja landbúnað með sértækum aðgerðum ef framkvæmdastjórn ESB metur það svo að stuðningurinn hafi ekki samkeppnishamlandi áhrif, né brjóti í bága við reglur innri markaðarins. Markaðnum er þó stýrt að ákveðnu marki þar sem ESB tryggir lágmarksverð á flestum landbúnaðarvörum. Ytri tollur á tiltekna innfluttar landbúnaðarafurðir gerir það að verkum að evrópskur landbúnaður er verndaður fyrir samkeppni frá löndum utan ESB. Stefnan er fjármögnuð sameiginlega af öllum aðildarríkjum ESB. Skiptar skoðanir eru um það hversu stór hluti útgjalda ESB skuli fara til landbúnaðar en á síðustu árum hefur rétt undir 50% útgjalda sambandsins verið til þessa málaflokks. Ríki eins og Bretland og Þýskaland, sem borga mun meira til stefnunnar en þau fá til baka í formi styrkja, eru hlynnt takmörkun útgjalda til landbúnaðar, á meðan t.d. Frakkar, sem stunda mikinn landbúnað, eru helstu stuðningsmenn hennar.

Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins birti í nóvember [tillögur að endurskoðun landbúnaðarstefnunnar frá 2013](#). Leggur stjórnin m.a. til að beinum stuðningi við bændur verði haldið áfram en sett verði þak á hæstu styrkina. „Takmörkun styrkja til bænda myndi gera það að verkum að landbúnaðarframleiðsla gæti einskorðast við fá svæði og minna samkeppnishæf svæði myndu þurfa að glíma við samdrátt og atgerfisflóttu,” segir í orðsendingu framkvæmdastjórnarinnar. „Þetta myndi leiða til aukins álags á umhverfið sem hefði alvarlegar efnahagslegar og félagslegar afleiðingar í för með sér,” segir þar enn fremur. Þetta sjónarmið mun líkast til ekki gleðja þá sem barist hafa fyrir markaðsmiðaðri stefnu fyrir næsta tímabil en umræða um framtíðarstefnu sambandsins hefur þegar valdið árekstrum. Skipting styrkja milli „nýrri“ og „eldri aðildarríkja“ er helsti ásteytingarsteinninn. Bændur í nýrri ESB-ríkjum fá styrki á grundvelli bústærðar á meðan aðrir fá styrki á grundvelli flókins kerfis sem byggir á fjölda búpenings og uppskeru í gegnum tíðina. Af þessu leiðir að „gömul“ aðildarríki eins og Grikkland geta fengið meira en 500 evrur á hektara á meðan Litháen fær minna en 100 evrur í sinn hlut og vill eðlilega að kerfið sé endurskoðað. Framkvæmdastjórnin telur þörf á endurskoðun styrkjakerfisins og leggur því til mismunandi greiðslur til bænda eftir löndum, auk sérgreiðslna vegna umhverfisverndar. Framkvæmdastjórnin leggur einnig til takmörkun stærri beinna styrkja, m.a. vegna umræðna um „styrkjamilljóðamæringa“ sem leitt hafa til neikvæðra viðhorfa almennings til landbúnaðarstefnunnar.

Endurskoðun landbúnaðarstefnunnar er nátengd umræðu um fjárlög ESB fyrir næsta tímabil. Enda þótt breskir og hollenskir stjórnámálemenn vonist til að geta minnkað framlög landa sinna til sambandsins þá gerir fjárhagsrammi ESB til ársins 2020 ráð fyrir að um 371 milljarði evra verði ráðstafað til að framkvæma stefnuna. Þetta nemur 36,2% fjárlaganna en hlutfallið var 39,4% á síðasta tímabili. Enda þótt stórum hluta fjármuna ESB sé enn veitt til landbúnaðarstefnunnar þá hefur þetta hlutfall minnkað jafnt og þétt á síðustu árum.

8. ORÐSKÝRINGAR OG SKAMMSTAFANIR

ACQUIS COMMUNAUTAIRE

Franskt hugtak sem nær yfir allt regluverk ESB.

ÁKVÖRDUN ESB (E. DECISION)

Bindandi – en aðeins gagnvart þeim aðilum sem úrskurðinum er beint að, til dæmis fyrirtæki sem hefur brotið samkeppnislög.

ÁLIT ESB (E. OPINION)

Sjá fyrirsmáli.

COREPER

Skammstöfun fyrir Comité des représentants permanents, þ.e. nefnd fastafulltrúa aðildarríkjanna, sem undirbýr þau mál sem eru til umræðu á fundum Ráðherraráðs ESB

EES-SAMNINGURINN

Samningurinn um Evrópska efnahagssvæðið (EES-samningurinn) er viðamesti alþjóðasamningur sem Ísland hefur gert. Samningurinn öðlaðist gildi 1. janúar 1994. Að honum standa þrjú EFTA-ríki, annars vegar, Ísland, Liechtenstein og Noregur, og aðildarríki Evrópubandalagsins, hins vegar. Markmið samningsins er að stuðla að stöðugri og jafnri eflingu viðskipta- og efnahagstengsla samningsaðila við sömu samkeppniskilyrði og eftir sömu reglum með það fyrir augum að mynda einsleitt Evrópskt efnahagssvæði. Samstarfið felur í sér frjálsa vöruflutninga, frjálsa fólksflutninga, frjálsa þjónustustarfsemi og frjálsa fjármagnsflutninga eða hið svonefnda fjórfrelsi.

EVROPUDÓMSTÓLLINN (E. COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION)

Er í Lúxemborg þar sem hann túlkar sáttmála sambandsins og lagasetningu og ráðleggur dómstólum aðildarríkjanna. Dómstóllinn getur fellt dóma í öllum þeim málum er falla undir sameiginlega löggjöf og getur kveðið dóm yfir einstaklingum, fyrirtækjum og ríkjum. 27 dómarar sitja í dómstólnum, einn frá hverju aðildarríki, og eru þeir skipaðir til 6 ára í senn. Evrópudómstóllinn hefur gegnt mikilvægu hlutverki í þróun samstarfsins innan ESB og hefur ekki hikað við að beita víðum lögskýringum og vísa til markmiða lagagreina fremur en orðanna hljóðan. Dómstóllinn samanstendur af þremur dómstólum sem hafa frá upphafi kveðið upp samanlagt u.þ.b. 15.000 dóma.

EVROPUSAMTÖK SVEITARFÉLAGA OG HÉRAÐA

Samtökin eru stærstu samtök sveitarstjórnarstigsins í Evrópu. Aðild að þeim eiga yfir 50 landssambönd bæja, sveitarfélaga og héraða frá 39 löndum Evrópu. Samtökin eru í fyrirsvari fyrir um 100.000 sveitarfélög og héruð. Samtökin vinna að framgangi hugsjóna um sameinaða Evrópu sem grundvallist á sjálfstjórnarrétti sveitarfélaga og héraða og lýðræðislegum gildum. Til þess að ná þessu markmiði leitast samtökin við að hafa áhrif á framtíð Evrópu með því að koma framlagi sveitarfélaga og héraða á framfæri, með því að hafa áhrif á evrópska löggjöf og stefnumótun, og með því að láta sveitarfélög og héruð skiptast á reynslu og stofna til samstarfs milli þeirra og aðila frá öðrum heimshlutum

EVROPUPINGIÐ

Fer með lagasetningarvald ESB ásamt ráðherraráðinu. Samþykki Evrópupingsins þarf fyrir skipan nýrrar framkvæmdastjórnar og fyrir fjárlögum ESB. Alls eru 736 þingmenn kosnir til þingsins með beinni kosningu í aðildarríkjunum á fimm ára fresti. Völd þingsins fara eftir þeim málaflokkum sem eru til umræðu en flestar ákvarðanir eru teknar með svokölluðu samákvörðunarferli (e. co-decision procedure). Í slíku ferli hefur Evrópupingið völd til jafns á við ráðherraráðið. Samþykki þingsins þarf fyrir fjárlögum Evrópusambandsins en Evrópupingið hefur nýtt sér völd sín á þessu sviði til að hafa áhrif á alla þá málaflokka sem hafa útgjöld í för með sér. Ekki er unnt að skipa fulltrúa í nýja framkvæmdastjórn né samþykkja aðildarsamning við nýtt aðildarríki án samþykkis meirihluta þingmanna. Á þinginu eru lausbundnar stjórnmalahreyfingar eða stjórnmalahópar þar sem þingmenn frá mismunandi aðildarríkjum starfa saman. Þingið kemur reglulega saman í Strassborg og Brussel.

FASTANEFND EFTA

Skipuð sendiherrum EFTA-ríkjanna innan EES, þ.e. Íslands, Liechtensteins og Noregs. Meginhlutverk nefndarinnar er að samræma afstöðu EFTA-ríkjanna innan EES gagnvart Evrópusambandinu fyrir fundi í sameiginlegu EES-nefndinni. Fastanefndin hittist að jafnaði einu sinni í mánuði. Fimm undirnefndir og fjöldi vinnuhópa eru fastanefnd EFTA til aðstoðar og undirbúa þau mál sem fara til afgreiðslu hjá fastanefnd EFTA og sameiginlegu EES-nefndinni.

FORMENNSKA ESB

Aðildarríki ESB skiptast á að gegna formennsku sambandsins (sjá leiðtogaráðið) í 6 mánuði í senn. Pólverjar tóku við formennsku í júlí 2011, Danir taka við 1. janúar 2012 og Kýpverjar í júlí 2012.

FRAMKVÆMDASTJÓRN ESB (E. EUROPEAN COMMISSION)

Skipuð 27 framkvæmdastjórum (e. Commissioners) sem fara með framkvæmdavald ESB. Hvert aðildarríki tilnefnir einn fulltrúa, en hver fulltrúi fer með tiltekið málefna svið. Hlutverk framkvæmdastjórnarinnar er tryggja virkni hins sameiginlega markaðar og vernda hagsmuni ESB inn á við, sem og gagnvart öðrum ríkjum og samtökum. Hún setur fram tillögur að nýrri löggjöf er varðar innri markaðinn og tekur þátt í að skapa, framfylgja og hafa eftirlit með ESB-rétti og því að aðildarríkin og aðrir uppfylli þær skuldbindingar sem sáttmálar ESB mæla fyrir um. Framkvæmdastjórnin hefur umboð til samningagerðar við önnur ríki og fjölþjóðleg samtök og kemur fram fyrir hönd aðildarríkjanna í slíkum samningaviðræðum. Forseti er kjörinn til fimm ára og er hann æðsti yfirmaður um 26.000 starfsmanna. José Manuel Barroso hefur gegnt stöðu forseta framkvæmdastjórnarinnar síðan árið 2004.

GRÆNBÓK

Skýrsla framkvæmdastjórnar ESB sem ætlað er kveikja umræðu og vera leiðbeinandi við mótun nýrrar stefnu á tilteknu sviði. Getur verið undanfari hvítbókar sem leiðir oftast til ESB-gerða.

HÉRAÐANEFNDIN (E. COMMITTEE OF THE REGIONS)

Skipuð fulltrúum bæjar- og héraðsstjórna. Nefndinni er ætlað að tryggja aðkomu héraða og sveitarstjórnarstigsins að ákvörðunartöku ESB á fyrstu stigum. Samráð framkvæmdastjórnarinnar, ráðherra-ráðsins og þingsins er lögbundið á helstu sviðum er snerta byggðamál. Nefndin veitir m.a. umsagnir um lagafrumvörp sem snerta sveitarstjórnarstigið, s.s. tillögur á sviði umhverfismála, menntamála, byggðamála og samgöngumála. Nefndin getur einnig tekið upp mál að eigin frumkvæði. Héraðanefndin hittist fullskipuð (344 fulltrúar) fimm til sex sinnum á ári en auk þess starfa sex fastar undirnefndir sem hittast jafnoft. Fjórar stjórnarmálahreyfingar er að finna í Héraðanefndinni, hinar hefðbundnu evrópsku hreyfingar: European People's Party (EPP), Party of European Socialists (PES), Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE) og Union for Europe of the Nations - European Alliance (UEN-EA). Stjórn mála flokkarnir skipa talsmenn en Héraða-

nefndin greiðir kostnað m.a. vegna sérfræðivinnu, ferðalaga o.fl.

HVÍTBÓK

Skýrsla framkvæmdastjórnar ESB sem inniheldur tillögu að aðgerðum á tilteknu sviði. Í hvítbókum er oftast að finna tillögur að nákvæmlega útfærðri stefnu til umræðu og pólitískrar ákvörðunartöku. Hvítbók er einskonar áætlun, sem kemur í kjölfar grænbókar.

INNRI MARKAÐURINN

Settur á fót árið 1992 til að tryggja frjálst vöruflæði, frjálst flæði þjónustu og fjármagns og frjálsa för fólks um allt efnahagssvæðið í opnu samkeppnisumhverfi á EES-svæðinu (ESB27 + Ísland, Noregur og Liechtenstein).

LEIÐTOGARÁÐIÐ (E. EUROPEAN COUNCIL)

Skipað leiðtogum aðildarríkjanna og forseta framkvæmdastjórnarinnar. Leiðtogaráðið er drifkrafturinn í hinu pólitíska samstarfi ríkjanna og útfærir pólitíska stefnu varðandi þróun sambandsins. Leiðtogaráðið hefur ekki löggjafarvald en tekur ákvarðanir í mikilvægustu pólitísku málunum og þar sem viðkomandi ráðherrahópur hefur ekki náð samstöðu. Lissabon-sáttmálinn styrkti stöðu ráðsins sem nú tilnefnir forseta framkvæmdastjórnarinnar og utanríkisráðherra sambandsins. Aðildarríkin skiptast á um að fara með formennsku í 6 mánuði í senn en samstarfið fer fram í gegn um þriggja ríkja samráðs-vettvang; það ríki sem gegnir formennsku hverju sinni starfar með því ríki sem gegndi formennskunni á undan og því ríki sem tekur við. Kjörtímabil forseta ráðsins er tvö og hálf ár; Belginn Herman van Rompuy gegnir nú því embætti.

LÍFFERLISHUGSUN

Nálgun sem stefnir að því að draga úr umhverfis-áhrifum vara yfir allan líftíma þeirra; allt frá hráefnavinnslu og framleiðslu, flutningi og dreifingu og notkunar til afdrifa eftir notkun.

RÁÐGJAFARNEFND EES

Ráðgjafarnefnd EFTA og Efnahags- og félagsmálanefnd Evrópusambandsins (EESC) mynda Ráðgjafarnefnd EES. Nefndin er vettvangur aðila vinnumarkaðarins til að fjalla um sameiginlega hagsmuni og úrlausnarefni er tengjast samninginum um Evrópska efnahagssvæðið.

RÁÐGJAFARNEFND EFTA

Samráðsvettvangur heildarsamtaka aðila vinnumarkaðarins í EFTA-ríkjunum, Íslandi, Noregi, Sviss og

Liechtenstein. Nefndinni er ætla að vera EFTA-ríkjunum og stofnunum EFTA til ráðgjafar um þau málefni sem eru á dagskrá hverju sinni. Ísland á fjóra fulltrúa í nefndinni sem koma frá ASÍ og BSRB annars vegar og Samtökum iðnaðarins og Verslunarráði Íslands hins vegar. Auk þess hefur Samband íslenskra sveitarfélaga áheyrnaraðild.

RÁÐHERRARÁÐIÐ (E. COUNCIL OF THE EU)

Skipað ráðherrum aðildarríkjanna. Ráðherraráðið fer með löggjafarvald í ESB ásamt Evrópuþinginu, undirritar samninga við önnur ríki og samtök, samhæfir stefnu og aðgerðir aðildarríkjanna í mörgum málaflokkum og hefur ákveðið framkvæmdavald. Hvert aðildarríkjanna á einn fulltrúa í ráðherraráðinu, óháð íbúafjölda. Samsetning ráðsins fer eftir málaflokkum. Þannig funda landbúnaðarráðherrar um landbúnaðarmál, umhverfismálaráðherrar um umhverfismál o.s.frv. Fundir ráðherraráðsins eru undirbúnir af sérstakri nefnd fastafulltrúa aðildarríkjanna í Brussel (f. Comité des représentants permanents, COREPER), en þar eiga sæti sendiherrar aðildarríkjanna gagnvart ESB. Nefndin hefur sér til aðstoðar um 150 nefndir sérfræðinga frá aðildarríkjunum sem undirbúa þau mál sem liggja fyrir ráðinu. Flest mál eru leyst á fundum COREPER og sérfræðinganeftandanna og kalla því einungis á formlega samþykkt ráðherraráðsins, en þau mál sem ekki tekst að leysa af COREPER eru tekin til umfjöllunar í ráðherraráðinu. Ráðið tekur ákvarðanir ýmist með einróma samþykki (100% atkvæða), auknum meirihluta (73,9%) eða með einföldum meirihluta (51%) eftir því hvaða málefni er til umræðu. Atkvæðavægi ríkja fer eftir stærð þeirra.

REGLUGERÐ ESB (E. REGULATION)

Hefur almennt gildi og bein lagaáhrif í aðildarríkjum án sérstakrar lögfestingar. Reglugerðir eru bindandi löggjöf sem gengur framar öðrum reglum landsréttar sem kunna að vera ósamrýmanlegar henni. Reglugerðir taka eftir atvikum bæði til ESB sjálfs, aðildarríkjanna, einstaklinga og lögaðila og geta veitt þessum aðilum réttindi eða lagt á þá skyldur.

SAMHELDNISTEFNA ESB

Miðar að því að eyða efnahagslegum og félagslegum mun – auka samheldni – milli svæða innan ESB. Svokallaðir uppbyggingarsjóðir: Samheldnisjóðurinn, Félagsmálsjóðurinn og Byggðapróunarsjóðurinn fjármagna þær aðgerðir og áætlanir sem byggðar eru á stefnunni.

STAÐARVAKT

Eins konar bakvakt sem leyst er af hendi á vinnustaðnum, t.d. næturvakt heima hjá fötluðum einstaklingi sem þarfnast ekki endilega aðstoðar á næturnar.

STOFNSÁTTMÁLAR ESB (E. TREATIES)

Bindandi og hafa bein réttaráhrif fyrir öll aðildarríki ESB, t.d. sáttmálinn um starfshætti ESB.

SVEITARSTJÓRNARVETTIVANGUR EFTA

Tók til starfa árið 2010 til að gæta hagsmuna sveitarstjórnarstigsins í EES/EFTA-löndunum gagnvart ESB. Meginmarkmiðið er að tryggja þátttöku sveitarstjórnarmanna í EES-samstarfinu og koma á tengslum við Héraðanefnd ESB en í henni sitja kjörnir fulltrúar á sveitarstjórnarstigi frá ESB-ríkjunum sem hafa það hlutverk að fjalla um tillögur að evrópskri löggjöf sem varða sveitarstjórnarstigið. Í honum eiga sæti allt að sex kjörnir fulltrúar á frá Íslandi og Noregi. Samband íslenskra sveitarfélaga, Reykjavíkurborg og landshlutasamtök sveitarfélaga tilnefna fulltrúa af hálfu Íslands.

TILMÆLI OG ÁLIT ESB (E. RECOMMENDATION/OPINION)

Geta beinst að aðildarríkjum, einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum ESB og er ætlað að hafa áhrif á hegðun þeirra, án þess þó að vera bindandi. Varpa ljósi á viðhorf stofnana ESB hvað varðar skýringu og framkvæmd löggjafar sambandsins og ríkjum ber að taka tillit til þeirra þegar þau skipta máli fyrir túlkun landsréttar.

TILSKIPUN ESB (E. DIRECTIVE)

Einungis beint að aðildarríkjunum, einum eða fleirum. Tilskipun er bindandi fyrir þann sem hún beinist að en aðeins varðandi það markmið sem henni er ætlað að ná. Krefst sérstakra framkvæmdaráðstafana innanlands innan ákveðins tíma eftir samþykkt. Aðildarríkjunum er hins vegar látið eftir að taka ákvarðanir um form og leiðir til þess að ná markmiðum tilskipunar. Aðildarríki bera skaðabótaábyrgð ef tilskipun er ekki innleidd eða ef innleiðing hennar er ófullnægjandi.

PRÓUNARSJÓÐUR EFTA

Komið á fót árið 1994 sem framlagi aðila að EES-samningnum til að auka samleitni í Evrópu, þ.e. til fjármögnunar á umbótum og uppbyggingu í þeim aðildarríkjum ESB sem standa illa í efnahagslegu tilliti. Markmiðið er að jafna samkeppnisstöðu aðildarríkja með því að draga úr efnahagslegri og félagslegri misskiptingu innan EES. Sjóðurinn hefur 1,79 milljarða evra til umráða á yfirstandandi styrkjatímabili 2009-2014

9. GAGNLEGIR TENGLAR

Evrópusambandið

Evrópusambandið: www.europa.eu
Leiðtogaráðið: www.european-council.europa.eu
Ráðherraráðið: www.consilium.europa.eu
Evrópuþingið: www.europar.europa.eu
Framkvæmdastjórnin: www.ec.europa.eu
Sendinefnd ESB á Íslandi:
www.eeas.europa.eu/delegations/iceland
Evrópu dómstóllinn: www.curia.europa.eu
Héraðanefndin: www.cor.europa.eu
Upplýsingaveita ESB, Europe Direct:
www.ec.europa.eu/europedirect/
EUR-Lex, Evrópuréttur: www.eur-lex.europa.eu
Pre Lex, ýmislegt í pípunum hjá ESB:
www.ec.europa.eu/prelex/

Formennska ESB 2011

Formennska Ungverjalands vor: www.eu2011.hu
Formennska Póllands haust: www.pl2011.eu

EFTA/EES

EFTA-dómstóllinn: www.eftacourt.int
Eftirlitsstofnun EFTA: www.eftasurv.int
Heimasíða EFTA: www.efta.int

Ráðgjafarnefnd EFTA: <http://efta.int/advisory-bodies/consultative-committee.aspx>
Sveitarstjórnarvettvangur EFTA:
www.samband.is/verkefnnin/althjodamal/sveitarfelog-og-ees/sveitarstjornarvettvangur-efta/
Þingmannanefnd EFTA: <http://efta.int/advisory-bodies/parliamentary-committee.aspx>
Þróunarsjóður EFTA: www.eeagrants.org

Hagsmunasamtök

Evrópusamtök atvinnurekenda í almannþjónustu, CEEP: www.ceep.eu
Evrópusamtök sveitarfélaga og héraða, CEMR: www.ccre.org
Evrópusamtök borga, Eurocities: www.eurocities.eu

Aðrar upplýsingasíður

Upplýsingavefur utanríkisráðuneytisins um aðildarviðræður við ESB: <http://esb.utn.is>
Upplýsingavefur Sambands íslenskra sveitarfélaga um alþjóðamál www.samband.is/verkefnnin/althjodamal
Evrópuvefurinn-upplýsingaveita um ESB og Evrópumál: www.evropuvefur.is
Evrópuvefur Háskólans í Reykjavík: www.ru.is/eui